

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Το κέντρο εμπειρογνωσίας της ΕΕ για τα θύματα της τρομοκρατίας (EUCVT) έχει συσταθεί και λειτουργεί υπό την ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα καθήκοντα του κέντρου της ΕΕ εκτελούνται από κοινοπραξία υπό την ηγεσία της Victim Support Europe η οποία περιλαμβάνει τις οργανώσεις ARQ National Psychotrauma Centre, Association française des Victimes du Terrorisme και Fondation Lenal.

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ωστόσο, εκφράζει μόνο τις απόψεις των συντακτών του και η Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σ' αυτό.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

1. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

- 1.1 Θυμα τρομοκρατίας – ορισμός και αντικτύπος
- 1.2 Δικαιώματα των θυμάτων όσον αφορά την πρόσβαση σε πληροφορίες
- 1.3 Δικαιώματα των θυμάτων όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης
- 1.4 Δικαιώματα των θυμάτων όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη – δίκονομικά δικαιώματα
- 1.5 Δικαιώματα προστασίας των θυμάτων
- 1.6 Δικαιώματα προστασίας των θυμάτων: δευτερογενής θυματοποίηση
- 1.7 Δικαιώματα προστασίας των θυμάτων: ιδιωτική ζωή
- 1.8 Δικαιώματα των θυμάτων όσον αφορά την πρόσβαση σε αποζημίωση

2. ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

- 2.1 Διασυνοριακά θύματα
- 2.2 Παιδιά

3. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

- 3.1 Προετοιμασία και οργάνωση της στήριξης των θυμάτων τρομοκρατικών επιθέσεων
- 3.2 Εντοπισμός των θυμάτων και πληροφορίες σχετικά με τα θύματα
- 3.3 Οργάνωση της στήριξης των θυμάτων της τρομοκρατίας

4. EUCVT

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, η απειλή της τρομοκρατίας επικρέμαται πάνω από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον υπόλοιπο κόσμο. Η εμφάνιση, σε σχεδόν τακτική βάση, τρομοκρατικών επιθέσεων –είτε με βομβιστές αυτοκτονίας είτε με άλλα μέσα– έχει κλονίσει την κοινωνία συθέμελα, ιδιαίτερα επειδή πολίτες της ΕΕ συχνά βιώνουν τέτοια γεγονότα εκτός των συνόρων της χώρας τους και ακόμη και εκτός των συνόρων της ΕΕ. Ο τρόπος με τον οποίο οι κυβερνήσεις, οι οργανώσεις και τα άτομα αντιδρούν σε μια άμεση επίθεση και ο τρόπος με τον οποίο παρέχεται στη συνέχεια στήριξη στα θύματα μπορούν να επηρεάσουν την αποκατάσταση των θυμάτων τρομοκρατικών επιθέσεων.

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, από κοινού με διατάξεις της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (κεφάλαιο V) και με την οδηγία για την αποζημίωση, διαμορφώνουν ένα γενικό πλαίσιο δικαιωμάτων για τα θύματα της τρομοκρατίας. Η οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας βαίνει πέραν των διατάξεων της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων και προβλέπει τη δημιουργία υπηρεσιών στήριξης που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας. Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεσμεύονται από τις πράξεις αυτές, έχουν την υποχρέωση να τις μεταφέρουν στην εθνική τους νομοθεσία και να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους στην πράξη. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε κράτος μέλος πρέπει να αξιολογήσει τον τρόπο εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων ώστε να εξασφαλίσει ότι τα μέτρα είναι κατάλληλα για την εκάστοτε κατάσταση/τις εθνικές συνθήκες.

Στόχος του παρόντος εγχειριδίου είναι να συμβάλει στην πρακτική εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας της ΕΕ, με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις αντιδράσεις σε προηγούμενες τρομοκρατικές επιθέσεις.

Ομάδα-στόχος και περιεχόμενο

Το παρόν εγχειρίδιο απευθύνεται σε υπευθύνους χάραξης πολιτικής και διοικητικά στελέχη

υπηρεσιών στήριξης που εργάζονται σε κυβερνήσεις, ΜΚΟ, οργανισμούς πρώτης επέμβασης και παρόχους στήριξης δεύτερης γραμμής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Δομή του εγχειριδίου

Το κεφάλαιο 1 του εγχειριδίου επικεντρώνεται στα δικαιώματα των θυμάτων της τρομοκρατίας. Ξεκινά με μια εισαγωγή σχετικά με το πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων των θυμάτων με βάση τους κανόνες της ΕΕ, στη συνέχεια προσδιορίζει τις ανάγκες των θυμάτων που σχετίζονται με τα δικαιώματα αυτά και στο τέλος παραθέτει πρόσθετες πληροφορίες, στις οποίες περιλαμβάνονται ορθές πρακτικές για την επιτυχημένη επιβολή και εφαρμογή ειδικών δικαιωμάτων σύμφωνα με τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του εγχειριδίου εξετάζονται δύο συγκεκριμένες ομάδες: τα διασυννοριακά θύματα και τα παιδιά.

Το τρίτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις πρακτικές πτυχές της οργάνωσης της στήριξης των θυμάτων μετά από τρομοκρατική επίθεση.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφονται οι δραστηριότητες του κέντρου εμπειρογνωσίας της ΕΕ για τα θύματα της τρομοκρατίας και παρέχονται τα στοιχεία επικοινωνίας του.

Το εγχειρίδιο συνοδεύεται από χωριστό παράρτημα, το οποίο επικεντρώνεται στους κύκλους των επιπτώσεων μιας τρομοκρατικής επίθεσης, στην ψυχοκοινωνική και ψυχολογική στήριξη, στην αναγνώριση και στη μνήμη. Μολονότι τα θέματα αυτά δεν συνδέονται άμεσα με τα δικαιώματα των θυμάτων της τρομοκρατίας, όπως περιγράφονται στις τρεις προαναφερόμενες οδηγίες, οι πρόσφατες επιθέσεις κατέδειξαν το αυξανόμενο εύρος των ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν έπειτα από μια επίθεση (και, κατά προτίμηση, ήδη από το στάδιο της προετοιμασίας).

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- **Σχετικά με τα δικαιώματα:**
 - Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων
 - Οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας
 - Οδηγία για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
- **Σχετικά με τις ανάγκες:**
 - Ivanković, A., Altan, L., Verelst, A. (2017) How can the EU and Member States better help victims of terrorism?
- **Σχετικά με την ψυχοκοινωνική στήριξη:**
 - Vicente Colomina, Aída de (2019) Victims of Terrorism Quality Assistance Guide
- **Σχετικά με τη νομική στήριξη:**
 - Victim Support Europe, APAV (2019) VOciare Synthesis Report
- **Σχετικά με τις οργανώσεις θυμάτων της τρομοκρατίας:**
 - RAN (2017) The power of victims of terrorism: how to give support
- **Σχετικά με την αναγνώριση των θυμάτων και χρήσιμα αριθμητικά στοιχεία:**
 - MEP Maité Pagazaurtundúa (2019) le livre blanc et noir du terrorisme en Europe

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ

Η τρομοκρατία εξελίσσεται συνεχώς, καθώς δράστες, μέθοδοι και στόχοι αλλάζουν. Τα χαρακτηριστικά μιας επίθεσης επηρεάζουν την κλίμακα της αντίδρασης και τις επιπτώσεις της επίθεσης στα θύματά της και στις σχετικές τοπικές, περιφερειακές, εθνικές ή διεθνείς κοινότητες.

Βασικά χαρακτηριστικά

Τα σημαντικότερα βασικά χαρακτηριστικά είναι τα εξής:

- η κλίμακα (ένα μεμονωμένο θύμα ή μεγάλος αριθμός θυμάτων)
- η τοποθεσία (ανοικτός ή κλειστός χώρος· ένα ή περισσότερα σημεία επίθεσης)
- ο χρόνος (εντός μερικών ωρών ή σε διαδοχικές ημέρες, κατά τη διάρκεια της ημέρας/νύχτας/ώρας αιχμής)
- τα όπλα που χρησιμοποιούνται
- οι ομάδες-στόχοι
- ο βαθμός οργάνωσης των τρομοκρατών

Ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά της επίθεσης, απαιτείται διεξοδική προετοιμασία για να διασφαλιστεί η διαχείριση της κρίσης σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Κλίμακα

Η κλίμακα της επίθεσης (ο αριθμός των ατόμων που σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν) ποικίλλει από συμβάν σε συμβάν. Στην επίθεση στο Χάλε το 2019, σκοτώθηκαν 2 άτομα και άλλα 2 τραυματίστηκαν σοβαρά· στη Βαρκελώνη το 2017 σημειώθηκαν 15 θάνατοι και 131 τραυματισμοί· και στο Παρίσι το 2015, σκοτώθηκαν 130 άτομα και τραυματίστηκαν 368. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των θυμάτων τόσο περισσότεροι πόροι απαιτούνται, τόσο στη φάση της αντιμετώπισης μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης (π.χ. νοσοκομειακές κλίνες) όσο και σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα (π.χ. σε ποινικές διαδικασίες, επαγγελματικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας, πάροχοι πληροφοριών και στήριξης). Όσο μεγαλύτερη είναι η επίθεση τόσο

μεγαλύτερο θα είναι το ενδιαφέρον των μέσων ενημέρωσης για τα θύματα, τις οικογένειές τους και την κοινωνία.

Τοποθεσία

Στο πρόσφατο παρελθόν, οι επιθέσεις έτειναν να επικεντρώνονται σε μία συγκεκριμένη περιοχή. Ωστόσο, στις επιθέσεις που σημειώθηκαν στο Παρίσι τον Νοέμβριο του 2015, πραγματοποιήθηκαν έξι χωριστές επιθέσεις σε διαφορετικές τοποθεσίες μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Τα πολλαπλά σημεία, τόσο σε κλειστούς όσο και σε ανοικτούς χώρους, και ο αριθμός των θυμάτων δημιούργησαν μια χαοτική κατάσταση: για τον εντοπισμό των θυμάτων και την επιβεβαίωση της ασφάλειας των επιμέρους τοποθεσιών απαιτήθηκε η σύνθετη διαχείριση των διαφόρων εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Χρόνος

Στις περιπτώσεις πολλαπλών και συνδεδεμένων τρομοκρατικών επιθέσεων, κάθε επόμενη επίθεση (ή επιθέσεις) πραγματοποιήθηκε εντός ωρών από την πρώτη. Ωστόσο, τις επιθέσεις που πραγματοποιήθηκαν στη Βαρκελώνη, στις 17 Αυγούστου 2017, ακολούθησε επίθεση στο Καμπρίλς, περίπου 100 χιλιόμετρα νότια της πόλης, την επόμενη ημέρα. Στην Ασία και στη Μέση Ανατολή, οι επόμενες επιθέσεις προγραμματίζονταν κατά τρόπο ώστε να πλήξουν το προσωπικό πρώτης επέμβασης και παροχής βοήθειας.

Όπλα

Οι τρομοκράτες δεν χρησιμοποιούν μόνο βόμβες: επιτίθενται με φορηγά σε πλήθη· χρησιμοποιούν πυραύλους για την κατάρριψη

αεροσκαφών· χρησιμοποιούν γιλέκα αυτοκτονίας, μαχαίρια, πυροβόλα όπλα, χημικούς, βιολογικούς, ραδιολογικούς ή πυρηνικούς (ΧΒΡΠ) παράγοντες κ.λπ. Κάθε όπλο πλήττει τα θύματά του με διαφορετικό τρόπο και απαιτεί διαφορετική αντιμετώπιση: για παράδειγμα, η επίθεση με φορητά στη Νίκαια εισήγαγε μια νέα προσέγγιση όσον αφορά τον προσδιορισμό των θυμάτων που έχουν δικαίωμα σε αποζημίωση και η γαλλική κυβέρνηση οριοθέτησε ζώνες γύρω από τον τόπο της επίθεσης για τον σκοπό της κατάρτισης καταλόγων θυμάτων.

Ομάδες-στόχοι και οργάνωση

Διάφορες ιδεολογίες αποτελούν το κίνητρο που ωθεί τους τρομοκράτες στο να πραγματοποιούν επιθέσεις: π.χ. αντισημιτισμός (Χάλε, Γερμανία 2019), τζιχαντισμός (Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο 2019), ακροδεξιός εξτρεμισμός (Χάναου, Γερμανία 2020) κ.λπ. Στην ετήσια έκθεση της Ευρώπης για την κατάσταση και τις τάσεις της τρομοκρατίας (TE-SAT) αναφέρονται τζιχαντιστικές, εθνικιστικές

και αυτονομιστικές, αριστερές και αναρχικές, καθώς και δεξιές τρομοκρατικές ομάδες και τρομοκρατικές ομάδες που συστήνονται για ένα συγκεκριμένο ζήτημα, επιπλέον μιας νέας ομάδας επιθέσεων που διαπράττονται από άτυπες οργανώσεις ή από μεμονωμένα άτομα.

Τρομοκρατία στον κυβερνοχώρο

Το διαδίκτυο μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τρομοκρατικούς σκοπούς, μέσω της διατύπωσης απειλών κατά προσώπων, οργανώσεων ή κυβερνήσεων για πράξεις βίας που μπορούν να προκαλέσουν σωματική βλάβη ή απώλεια ζωής, ή μέσω της πρόκλησης διαταραχής μεγάλης κλίμακας στα δίκτυα υπολογιστών. Αυτές οι μορφές τρομοκρατίας δεν εξετάζονται χωριστά στο παρόν εγχειρίδιο. Ωστόσο, για την προετοιμασία για τέτοιου είδους επιθέσεις και για την παροχή στήριξης στα θύματά τους απαιτούνται παρόμοιες ενέργειες με αυτές που απαιτούνται για τις τρομοκρατικές επιθέσεις «εκτός διαδικτύου».

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

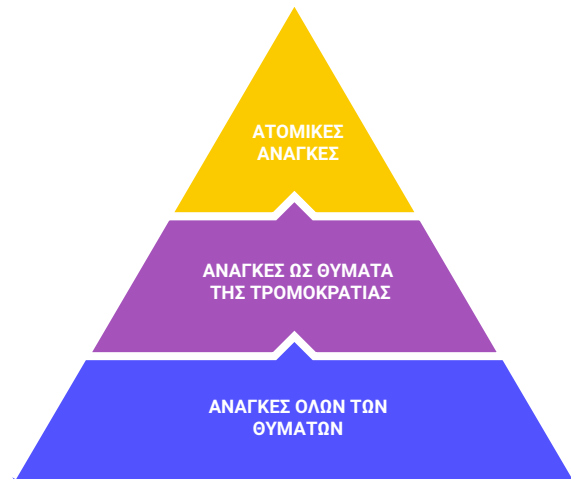

- Ευρώπη (2020) TE-SAT Report
- Ινστιτούτο Οικονομικών και Ειρήνης (2019) Global terrorism index

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Όπως διευκρινίζεται στην αιτιολογική σκέψη 27¹ της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίζουν μέτρα προστασίας, στήριξης και συνδρομής που να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων και όπως προσδιορίζονται στην οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Η αιτιολογική σκέψη 16 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων αναφέρεται ειδικά στις ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας, τα οποία έχουν υποστεί σωματικές ή ψυχολογικές βλάβες από επιθέσεις που είχαν ως στόχο να βλάψουν την κοινωνία. Τα θύματα αυτά ενδέχεται να χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή, υποστήριξη και προστασία λόγω της φύσης του εγκλήματος που διεπράχθη εις βάρος τους. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των θυμάτων τρομοκρατίας και να προστατεύουν την αξιοπρέπεια και την ασφάλειά τους.

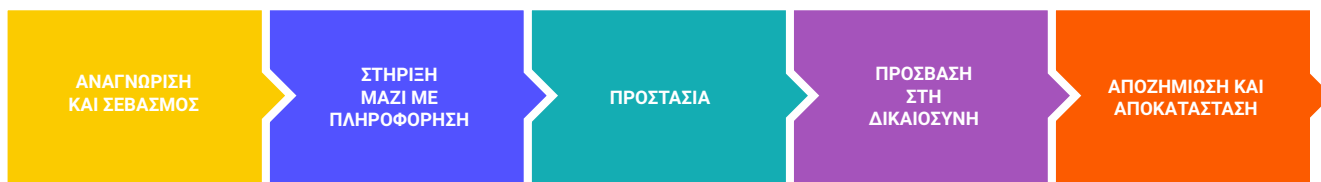
Επίπεδα αναγκών

Για να γίνουν κατανοητές οι ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας, είναι σημαντικό να καταστεί σαφές ότι υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα αναγκών. Το πρώτο επίπεδο αφορά τις ανάγκες όλων των θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Το δεύτερο επίπεδο αφορά ειδικές ανάγκες λόγω της φύσης της τρομοκρατικής επίθεσης. Το τρίτο επίπεδο αναγκών εξαρτάται από προσωπικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες που συνδέονται με το εκάστοτε θύμα.

Η επείγουσα στήριξη για την κάλυψη των αναγκών των θυμάτων αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση είναι εξαιρετικά σημαντική: πρέπει να εξασφαλιστεί η ασφάλεια και η προστασία των επιζώντων, καθώς και η παροχή σε αυτούς επείγουσας ιατρικής –και ψυχολογικής– βοήθειας, φαγητού και ποτού.

¹ Στο πλαίσιο του δικαίου της ΕΕ, οι αιτιολογικές σκέψεις παρέχουν γενικές πληροφορίες και αιτιολόγηση για την ένταξη συγκεκριμένων άρθρων σε νομοθετικές πράξεις.

Οι μη επείγουσες ανάγκες όλων των θυμάτων εγκληματικών πράξεων χωρίζονται σε πέντε βασικές κατηγορίες:

Ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας

Αφού παρασχεθούν στα θύματα της τρομοκρατίας οι πρώτες βοήθειες, μπορούν να αξιολογηθούν οι ειδικές ανάγκες τους, όπως αναφέρονται στις ανωτέρω πέντε κατηγορίες. Οι ανάγκες αυτές μπορεί να διαφέρουν ή να είναι πιο έντονες από τις ανάγκες των θυμάτων άλλων εκ προθέσεως εγκλημάτων:

1. Αναγνώριση και σεβασμός: ως θύματος της τρομοκρατίας.
2. Στήριξη: ιατρική περίθαλψη, εξειδικευμένη ψυχολογική και μετατραυματική περίθαλψη, ενημέρωση, πρακτική βοήθεια, νομική συνδρομή, στήριξη επικοινωνίας (μέσα ενημέρωσης), στήριξη από ομοιοπαθείς κ.λπ.
3. Προστασία: προστασία της σωματικής ακεραιότητας, προστασία από δευτερογενή θυματοποίηση.
4. Πρόσβαση στη δικαιοσύνη: ασφαλής συμμετοχή στη διαδικασία ποινικής

δικαιοσύνης.

5. Αποζημίωση και αποκατάσταση: οικονομική αποζημίωση και βοήθεια για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων τρομοκρατικής επίθεσης. Η αποκατάσταση περιλαμβάνει τη συνολική ανάκαμψη και τις διαδικασίες της αποκαταστατικής δικαιοσύνης.

Ατομικές ανάγκες

Οι ατομικές ανάγκες των θυμάτων εξαρτώνται από τα προσωπικά χαρακτηριστικά τους (προηγούμενη θυματοποίηση ή ψυχοπιεστικά γεγονότα ζωής)· την (ψυχική) υγεία τους· το κοινωνικό τους δίκτυο· την κοινωνικοοικονομική κατάστασή τους· τη διασυνωριακή κατάστασή τους· και από καθημερινούς παράγοντες άγχους. Οι ανάγκες αυτές θα εξελιχθούν με την πάροδο του χρόνου και, ως εκ τούτου, η ανταπόκριση στις ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας απαιτεί εξατομικευμένη προσέγγιση με επίκεντρο τα θύματα.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- Dolci, L. (2018) A Victimless Crime? A Narrative on Victims of Terrorism to build a case for support
- INVICTM (2018) Symposium Report: Supporting Victims of Terrorism
- RAN (2018) Enhancing the resilience of victims after terrorist attacks

1. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1.1 ΘΥΜΑ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ – ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Η οδηγία 2012/29/ΕΕ θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας. Αναφέρεται συνήθως ως οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων. Η οδηγία περιγράφει τα δικαιώματα των θυμάτων και των μελών του στενού οικογενειακού τους κύκλου στην ενημέρωση, στην υποστήριξη, στην προστασία, καθώς και στα δικονομικά δικαιώματα στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων αφορά όλα τα θύματα κάθε είδους εγκλήματος, αλλά δίνει ιδιαίτερη προσοχή στα πλέον ευάλωτα θύματα, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων της τρομοκρατίας. Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων συμπληρώνεται από την οδηγία (ΕΕ) 2017/541 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (αναφέρεται συνήθως ως οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

ΟΡΙΣΜΟΙ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

Θύμα τρομοκρατίας

Η αιτιολογική σκέψη 27 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας παρέχει ορισμό των θυμάτων της τρομοκρατίας, ο οποίος συνάδει με τον ορισμό που περιλαμβάνεται στην οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Στο άρθρο 2 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων παρέχεται ο εξής ορισμός για το θύμα της τρομοκρατίας:

- φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας, στον βαθμό που προκλήθηκε απευθείας από τρομοκρατικό έγκλημα, ή
- μέλος της οικογένειας προσώπου ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε απευθείας από τρομοκρατικό έγκλημα και το οποίο έχει υποστεί ζημία εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω προσώπου.

Τα μέλη της οικογένειας των επιζώντων θυμάτων της τρομοκρατίας, όπως ορίζονται στο άρθρο 2, έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες στήριξης θυμάτων και σε μέτρα προστασίας σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων.

Σημείωση: τα άτομα που έχουν επιβιώσει ή πληγεί με άλλον τρόπο από τρομοκρατικές επιθέσεις δεν εκτιμούν πάντοτε τη χρήση της λέξης «θύμα» και ενδέχεται να μην αυτοπροσδιορίζονται ως θύματα παρά τα σοβαρά τραύματα που έχουν υποστεί, αλλά να χαρακτηρίζουν τους εαυτούς τους «επιζώντες», ιδιότητα που όντως τους χαρακτηρίζει. Ωστόσο, για πρακτικούς λόγους, στο παρόν εγχειρίδιο χρησιμοποιείται η λέξη «θύμα» για όλα τα θιγόμενα πρόσωπα.

Τρομοκρατικό έγκλημα

Στο άρθρο 3 παράγραφος 2 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας τα τρομοκρατικά

εγκλήματα ορίζονται ως εκπροθέσεως πράξεις οι οποίες είναι δυνατόν, λόγω της φύσης ή του συναφούς πλαισίου τους, να πλήξουν σοβαρά χώρα ή διεθνή οργανισμό, όταν τελούνται με σκοπό α) να εκφοβιστεί σοβαρά ένας πληθυσμός ή β) να εξαναγκαστούν αθέμιτα κυβέρνηση ή διεθνής οργανισμός να εκτελέσουν ή να παραλείψουν οποιαδήποτε πράξη ή γ) να αποσταθεροποιηθούν σοβαρά ή να καταστραφούν οι θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού.

Στις εν λόγω εκ προθέσεως πράξεις συγκαταλέγονται (άρθρο 3 παράγραφος 1) οι εξής:

- προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία μπορεί να προκαλέσει τον θάνατο ή προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου·
- απαγωγή ή αρπαγή ομήρων·
- πρόκληση εκτεταμένων καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά δίκτυα, εγκαταστάσεις υποδομής, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες·
- κατάληψη αεροσκαφών ή πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων·
- κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση εκρηκτικών υλών ή πυροβόλων όπλων, συμπεριλαμβανομένων των χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών ή πυρηνικών όπλων·
- απειλευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμυρών ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο·
- διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινης ζωής σε κίνδυνο·

- παράνομη παρεμβολή σε σύστημα που πλήττει σημαντικό αριθμό συστημάτων πληροφοριών ή προκαλεί σημαντικές ζημιές· παράνομη παρεμβολή σε σύστημα ή δεδομένα που διαπράττεται κατά συστήματος πληροφοριών που αποτελεί μέρος ζωτικής σημασίας υποδομής (οδηγία 2013/40/ΕΕ για τις επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών).

ή απειλή τέλεσης οποιασδήποτε εκ των πράξεων που παρατίθενται ανωτέρω.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΘΕΣΕΩΝ ΣΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

Όλα τα θύματα κάθε είδους βίαιου εγκλήματος αντιμετωπίζουν σωματικές, ψυχικές και οικονομικές συνέπειες· ωστόσο, οι επιπτώσεις στα άτομα που είναι παρόντα σε τρομοκρατική επίθεση συνδέονται με το γεγονός ότι η βία από την εμπειρία τους είναι διαφορετική από εκείνη θυμάτων άλλων εγκληματικών πράξεων.

Συνέπειες για τη σωματική ακεραιότητα

Πρόθεση των τρομοκρατών είναι οι επιθέσεις τους να προκαλέσουν πολλές απώλειες, όπως φαίνεται και από τα όπλα που χρησιμοποιούν (πυροβόλα όπλα, εκρηκτικά). Επομένως, το ποσοστό των θανάτων που σημειώνονται σε μια τρομοκρατική επίθεση είναι σχετικά υψηλό και οι τραυματισμοί είναι συνήθως σοβαροί.

Συνέπειες για την ψυχική υγεία

Ο φόβος και το άγχος που βιώνουν τα θύματα ύστερα από μια τρομοκρατική επίθεση μπορεί να μην ανέρχονται σε επίπεδα που να δημιουργούν ψυχολογικά προβλήματα, αλλά ενδέχεται να έχουν συνέπειες στη συμπεριφορά, στις σχέσεις και στην οικονομική κατάσταση των θυμάτων. Συχνά τα θύματα τρομοκρατικής επίθεσης διαγιγνώσκονται με διαταραχή μετατραυματικής καταπόνησης. Τα θύματα μπορεί να ξαναβιώνουν το συμβάν, να έχουν επανειλημμένες και ανεπιθύμητες σκέψεις, να εμφανίσουν υπερδιέγερση, συναισθηματική απάθεια και/ή να αποφεύγουν ερεθίσματα που τους θυμίζουν την τραυματική εμπειρία.

Οικονομικές συνέπειες

Τα θύματα της τρομοκρατίας μπορεί να υποστούν σοβαρά τραύματα, τα οποία συνδέονται με (μεγαλύτερη) πιθανότητα εμφάνισης ψυχολογικής διαταραχής. Αυτό συνεπάγεται ότι το κόστος που σχετίζεται με τη θυματοποίηση θα είναι υψηλότερο (για τα θύματα, την περιουσία τους, τους ασφαλιστές τους και/ή την κυβέρνηση).

Μελλοντικά γεγονότα

Παρότι ο κίνδυνος να βρεθεί ένα θύμα αντιμέτωπο με μια άλλη τρομοκρατική επίθεση είναι σχετικά μικρός, το θύμα αντιλαμβάνεται τον κίνδυνο αυτόν ως μεγάλο. Κατά συνέπεια, τα θύματα μπορεί να αισθάνονται ανασφάλεια, ιδιαίτερα εάν υποφέρουν από διαταραχή μετατραυματικής καταπόνησης (Post-Traumatic Stress Disorder, PTSD). Ο κίνδυνος όπως τον αντιλαμβάνονται τα θύματα και η παρουσία PTSD συμβάλλουν στην ψυχολογική βλάβη που προκαλείται από την τρομοκρατία.

Ομάδες κινδύνου

Τυχόν προηγούμενα σωματικά ή ψυχολογικά τραύματα, υφιστάμενες ψυχικές διαταραχές, η έλλειψη κοινωνικής στήριξης και η χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα οι ψυχολογικές επιπτώσεις στα θύματα να είναι μεγαλύτερες. Τα παιδιά και οι μειονοτικές ομάδες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να εμφανίσουν ψυχολογικά προβλήματα. Ο κίνδυνος για τα παιδιά είναι μεγάλος όταν αυτά είναι πολύ μικρά και δεν μπορούν να εκφράσουν προφορικά τα συμπτώματά τους ή όταν η ικανότητα των γονέων να τα στηρίξουν είναι μειωμένη. Οι μειονοτικές ομάδες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο όταν οι γνώσεις τους σε θέματα υγείας είναι περιορισμένες ή εάν έχουν υποστεί παρόμοια τραύματα στο παρελθόν.

Απώλεια και πένθος

Η αιφνίδια απώλεια και ο βίαιος θάνατος ενός αγαπημένου προσώπου σε τρομοκρατική επίθεση μπορεί να προκαλέσει σύνθετες ψυχολογικές αντιδράσεις στα μέλη της οικογένειας, οι οποίες μπορεί να επιδεινωθούν περαιτέρω από τις ιδιαίτερες συνθήκες μιας τρομοκρατικής επίθεσης: π.χ. αν πρέπει ο συγγενής να αναγνωρίσει ένα πτώμα που έχει υποστεί σοβαρή βλάβη.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- Letschert, R.M., Staiger, I., Pemberton, A. (2010) Assisting victims of terrorism: towards a European standard of justice
- Damiani, C., Victime et traumatisme, in Tigrane Tovmassian, L., & Bentata, H. (2013) Le traumatisme dans tous ses éclats, p. 61-70

1.2 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων παρέχει στα θύματα το δικαίωμα λήψης πληροφοριών από την πρώτη επαφή με αρμόδια αρχή (άρθρο 4). Το δικαίωμα αυτό αφορά πληροφορίες σχετικά με: τη διαθέσιμη στήριξη· την προστασία, συμπεριλαμβανομένων μέτρων προστασίας· νομικές συμβουλές, νομική συνδρομή και οποιοδήποτε άλλο είδος συμβουλών· την αποζημίωση· τις υπηρεσίες διερμηνείας και μετάφρασης· τον τρόπο επικοινωνίας με τα πρόσωπα που ασχολούνται με την υπόθεσή τους και τα ενημερώνουν για αυτήν.

Στο άρθρο 3 της ίδιας οδηγίας προβλέπεται το δικαίωμα των θυμάτων να κατανοούν και να γίνονται κατανοητά. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι σε κάθε επικοινωνία με τα θύματα —είτε πραγματοποιείται προφορικά είτε γραπτά ή σε άλλη κατάλληλη μορφή— χρησιμοποιείται γλώσσα απλή και κατανοητή. Στην επικοινωνία αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων τυχόν αναπηρίας ή ειδικών γλωσσικών αναγκών.

Στο άρθρο 24 παράγραφος 3 στοιχείο β) της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας αναφέρεται ότι κάθε στήριξη που προσφέρεται στα θύματα θα πρέπει να περιλαμβάνει την παροχή συμβουλών και πληροφοριών σχετικά με συναφή νομικά, πρακτικά ή οικονομικά θέματα. Αυτό περιλαμβάνει την άσκηση του δικαιώματος ενημέρωσης των θυμάτων της τρομοκρατίας που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο τελέστηκε το τρομοκρατικό έγκλημα (άρθρο 26).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι παρέχεται ολοκληρωμένη απάντηση στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας (αιτιολογική σκέψη 29 της οδηγίας για την

καταπολέμηση της τρομοκρατίας). Τα κράτη μέλη μπορούν να δημιουργήσουν ενιαίο ισότοπο (που θα επικαιροποιείται συνεχώς), ο οποίος θα παρέχει όλες τις συναφείς πληροφορίες, και κέντρο στήριξης έκτακτης ανάγκης για τα θύματα και τα μέλη της οικογένειάς τους, το οποίο θα παρέχει πρώτες βοήθειες για την ψυχολογική και συναισθηματική υποστήριξη.

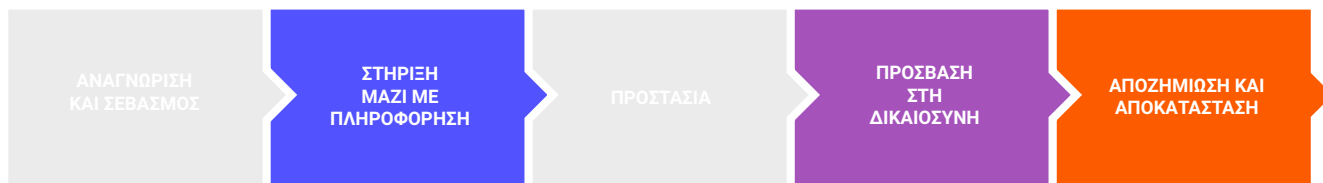
Στο άρθρο 6 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπεται το δικαίωμα των θυμάτων να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με:

- οποιαδήποτε απόφαση να μη συνεχιστεί ή να περατωθεί έρευνα ή να μην ασκηθεί δίωξη κατά του δράστη [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α)]·
- οποιαδήποτε οριστική απόφαση εκδοθείσα σε δίκη [άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο α)].

Οι ανωτέρω πληροφορίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν τους λόγους ή σύντομη περίληψη των λόγων της απόφασης, εκτός αν πρόκειται για απόφαση ενόρκων ή αν οι λόγοι είναι εμπιστευτικοί.

- τον χρόνο και τόπο διεξαγωγής της δίκης και τη φύση των κατηγοριών κατά του δράστη [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β)]·
- τον τρόπο ενημέρωσης του θύματος σχετικά με την πορεία της ποινικής διαδικασίας [άρθρο 6 παράγραφος 2 στοιχείο β)].

Οι αρμόδιες αρχές δεσμεύονται από την επιθυμία των θυμάτων να λαμβάνουν πληροφορίες ή όχι, εκτός αν η παροχή των πληροφοριών είναι υποχρεωτική λόγω του δικαιώματος ενεργής συμμετοχής του θύματος στην ποινική διαδικασία. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν στα θύματα να μεταβάλουν ανά πάσα στιγμή την επιθυμία τους και κάθε τέτοια μεταβολή λαμβάνεται υπόψη (άρθρο 6 παράγραφος 4).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Στην πράξη, είναι σημαντικό να διατίθενται πληροφορίες στα θύματα της τρομοκρατίας ανά πάσα στιγμή. Η ενημέρωση καθυστεράει τα θύματα, τα βοηθά να κατανοήσουν και να λάβουν αποφάσεις και διευκολύνει την αποκατάστασή τους. Η παροχή επαρκούς και έγκαιρης ενημέρωσης σχετικά με την τρομοκρατική επίθεση και τις συνέπειές της είναι σημαντική για τα θύματα και τα μέλη των οικογενειών τους.

Οι κρατικές αρχές διαδραματίζουν καίριο ρόλο για την ορθή ενημέρωση έπειτα από μια επίθεση. Η ενημέρωση από το κράτος είναι πιο αποτελεσματική όταν πραγματοποιείται σε συντονισμό με φορείς της κοινωνίας των πολιτών, οργανισμούς μέσω ενημέρωσης, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.

Οι πληροφορίες διακρίνονται σε:

1. δικαιώματα και υπηρεσίες, δράσεις και προσδοκίες –όπως απαιτείται από τους κανόνες της ΕΕ·
2. τεκμηριωμένες και επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με την επίθεση, την τρέχουσα κατάσταση και την κατάσταση αγαπημένων προσώπων·
3. αντιμετώπιση της επίθεσης (που περιλαμβάνει καθυσύχασση και ψυχοεκπαίδευση σχετικά με τις φυσιολογικές αντιδράσεις, καθώς και πρακτικές συμβουλές για την ενθάρρυνση υγιούς συμπεριφοράς).

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων οι πληροφορίες πρέπει να είναι εύκολα κατανοητές. Για την άμεση εφαρμογή αυτής της απαίτησης, οι πληροφορίες

θα πρέπει να διατίθενται σε διάφορες μορφές. Η επιλογή του μέσου διάδοσης των πληροφοριών θα πρέπει να γίνεται με προσοχή, ιδιαίτερα όσον αφορά τις δυνητικά ευάλωτες ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά.

Φερέγγυες πηγές

Οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι σαφείς και αξιόπιστες και να προέρχονται από φερέγγυες πηγές. Στην αιτιολογική σκέψη 29 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας συνιστάται στις εθνικές αρχές να δημιουργήσουν έναν ιστότοπο, ο οποίος μπορεί να συμπληρώνεται από τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας, επίσημους λογαριασμούς στο twitter (αστυνομία, δήμαρχος, πόλη κ.λπ.). Η μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ενημέρωση θα καλύπτει διάφορα θέματα, από νομικά ζητήματα έως πρακτικές συμβουλές για την επόμενη ημέρα. Καθώς οι ανάγκες των θυμάτων και η ανταπόκρισή τους στις πληροφορίες μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου, συχνά οι πληροφορίες θα πρέπει να επαναλαμβάνονται και να παρέχονται σε διάφορες μορφές. Πληροφορίες για τα θύματα μπορούν επίσης να ανταλλάσσονται μέσω ειδικά καθορισμένων διαύλων: συνεδριάσεις κατοίκων, κλειστές συνεδριάσεις για ομάδες επιζώντων, αποστολή υλικού μέσω ταχυδρομείου, φυλλάδια, ιστότοποι ή κλειστά φόρουμ.

Κέντρα πληροφοριών

Συνιστάται να παρέχεται στα θύματα της τρομοκρατίας ένα κεντρικό, ενιαίο σημείο επαφής το οποίο συντονίζει το έργο όλων των φορέων που συμμετέχουν στη στήριξη και στην προστασία των θυμάτων. Επιπλέον, ένας ειδικός ιστότοπος, ο οποίος θα παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες, μπορεί να λειτουργήσει ως κέντρο ενιαίας

εξυπηρέτησης —ή να υποστηρίζεται από ένα τέτοιο κέντρο—, στο οποίο θα παρέχονται διάφορες υπηρεσίες (π.χ. ψυχοκοινωνικές, νομικές, ιατρικές και οικονομικές) αμέσως μετά την επίθεση. Στη Γαλλία και στην Ισπανία τέτοιου είδους ιστότοποι είναι διαθέσιμοι σε μόνιμη βάση, ενώ το Βέλγιο διαθέτει ιστότοπο για πολίτες που έχουν πέσει θύματα τρομοκρατικής επίθεσης στο εξωτερικό.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα ύστερα από μια τρομοκρατική επίθεση μεγάλης κλίμακας, μπορεί να συγκεντρωθούν συγγενείς κοντά στον τόπο της επίθεσης ή σε άλλα παρόμοια σημεία, αναζητώντας πληροφορίες για αγαπημένα τους πρόσωπα τα οποία ενδέχεται να έχουν πληγεί από την επίθεση. Κέντρα υποδοχής συγγενών και φίλων και τηλεφωνικά κέντρα, τα οποία σχεδιάστηκαν για τη συγκέντρωση και την παροχή πληροφοριών και δημιουργήθηκαν αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση, υπήρξαν ιδιαιτέρως αποτελεσματικά όσον αφορά την παροχή βοήθειας στα άτομα που περίμεναν να μάθουν νεότερα.

Στη Γαλλία, η διυπουργική επιτροπή για τη στήριξη των θυμάτων (Délégation interministérielle d'aide aux victimes, DIAV) έχει αναπτύξει ένα διαδικτυακό κέντρο ενιαίας εξυπηρέτησης για όλες τις πληροφορίες που χρειάζονται τα θύματα της τρομοκρατίας και, ειδικότερα, για τις ενέργειες που πρέπει να εκτελεστούν έπειτα από μια τρομοκρατική επίθεση. Τα θύματα ενθαρρύνονται να συμπληρώσουν ένα ηλεκτρονικό έντυπο με τα προσωπικά τους στοιχεία και τα δικαιολογητικά έγγραφα, ώστε να διευκολυνθεί η υποβολή αίτησης για αποζημίωση και για επιστροφή εξόδων. Οι πληροφορίες αυτές έχουν μεταφραστεί στα

αγγλικά και στα ισπανικά για ξένους που πλήττονται από τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γαλλία. Η DIAV σκοπεύει να δημιουργήσει έναν διαδικτυακό ενημερωτικό οδηγό για τους Γάλλους πολίτες που πέφτουν θύματα τρομοκρατικής επίθεσης στο εξωτερικό.

Στην Ισπανία, τα θύματα της τρομοκρατίας λαμβάνουν πληροφορίες και βοήθεια μέσω της γενικής διεύθυνσης για τη στήριξη των θυμάτων της τρομοκρατίας του Υπουργείου Εσωτερικών. Η εν λόγω διοικητική υπηρεσία, η οποία λειτουργεί ως κέντρο ενιαίας εξυπηρέτησης για την παροχή υπηρεσιών, επικεντρώνεται αποκλειστικά στα θύματα της τρομοκρατίας και παρέχει εξατομικευμένη και ολοκληρωμένη βοήθεια στα θύματα και στις οικογένειές τους στον τομέα της αποζημίωσης και άλλης συναφούς αρωγής. Επιπλέον, η υπηρεσία ενημέρωσης και στήριξης των θυμάτων της τρομοκρατίας του Εθνικού Ανώτατου Δικαστηρίου που υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, παρέχει συμβουλές στα θύματα σχετικά με την πορεία της ποινικής διαδικασίας, καθώς και βοήθεια κατά τη διάρκεια της δίκης (συμπεριλαμβανομένης της συναισθηματικής και θεραπευτικής στήριξης, εάν απαιτηθεί).

Στη Γερμανία, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης, στον ιστότοπο του επιτρόπου της ομοσπονδιακής κυβέρνησης εμφανίζεται ειδική ιστοσελίδα «σκοτεινός τόπος» με πληροφορίες που αφορούν θύματα συγκεκριμένης επίθεσης. Η ειδική αυτή ιστοσελίδα επί του παρόντος διατίθεται μόνο στα γερμανικά, αλλά στο μέλλον θα είναι διαθέσιμη και στα αγγλικά.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- Délégation Interministérielle à l'Aide aux Victimes (2020) Rapport d'activité 2018-2019
- 🌐 Vous êtes victime de terrorisme
- 🌐 Help after a terrorist attack (διατίθεται σε 9 γλώσσες)
- 🌐 Γερμανία: διαδικτυακή θέση της ιστοσελίδας «σκοτεινός τόπος»
- 🌐 Víctimas de terrorismo
- 🌐 The National High Court's Office for Information and Support to Victims of Terrorism in Spain - Ministry of Justice
- 🌐 Guide pour les victimes belges d'une attaque terroriste à l'étranger (NL/FR)
- 🌐 Δικτυακή πύλη για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη (e-Justice): Δικαιώματα των θυμάτων αξιόποινων πράξεων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών – Ισπανία

1.3 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στο άρθρο 8 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων περιγράφεται το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 1, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε τα θύματα, ανάλογα με τις ανάγκες τους, να έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικές υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων. Οι υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται δωρεάν και να ενεργούν προς το συμφέρον των θυμάτων πριν, κατά και, για εύλογο χρονικό διάστημα, μετά την ποινική διαδικασία. Τα μέλη της οικογένειας θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, ανάλογα με τις ανάγκες τους και τη βαρύτητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης που διεπράχθη εις βάρος του θύματος. Στο άρθρο 8 παράγραφος 3 διευκρινίζεται ότι το δικαίωμα αυτό ισχύει και για τις υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης. Οι γενικές υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων και οι υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης μπορούν να συγκροτούνται ως δημόσιες ή μη κυβερνητικές οργανώσεις και να οργανώνονται σε επαγγελματική ή σε εθελοντική βάση (άρθρο 8 παράγραφος 4).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την παραπομπή των θυμάτων, από την αρμόδια αρχή στην οποία κατατέθηκε η καταγγελία και από άλλες σχετικές οντότητες, σε υπηρεσίες υποστήριξης (άρθρο 8 παράγραφος 2).

Στο άρθρο 9 παράγραφος 1 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων αναφέρεται ότι οι υπηρεσίες υποστήριξης θα πρέπει να παρέχουν τουλάχιστον:

α) πληροφορίες, συμβουλές και υποστήριξη σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων των θυμάτων, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πρόσβαση σε εθνικά συστήματα αποζημίωσης για ζημιές από αξιόποινη πράξη και όσον αφορά τον ρόλο των θυμάτων στην ποινική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας για συμμετοχή στη δίκη·

β) πληροφορίες σχετικά με τις σχετικές υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης ή άμεση παραπομπή σε αυτές·

γ) συναισθηματική και, εφόσον υπάρχει, ψυχολογική υποστήριξη·

δ) συμβουλές σχετικά με οικονομικά και πρακτικά θέματα που ανακύπτουν από το έγκλημα·

ε) εκτός αν παρέχονται με άλλο τρόπο από άλλες δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες, συμβουλές σχετικά με τον κίνδυνο και την αποτροπή δευτερογενούς και επαναλαμβανομένης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης.

Επιπλέον των διατάξεων της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, η οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ανταποκρίνεται πιο άμεσα στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας. Σύμφωνα με το άρθρο 24 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, υπηρεσίες στήριξης που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας θα πρέπει να συσταθούν σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων και να είναι προσβάσιμες αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται επιπλέον των γενικών υπηρεσιών στήριξης των θυμάτων ή ως αναπόσπαστο τμήμα αυτών των υπηρεσιών και ενδέχεται να απαιτείται η συνδρομή υφιστάμενων φορέων που παρέχουν εξειδικευμένη στήριξη (άρθρο 24 παράγραφος 2).

Οι υπηρεσίες στήριξης έχουν την ικανότητα να παρέχουν συνδρομή και στήριξη στα θύματα της τρομοκρατίας ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες τους. Οι υπηρεσίες είναι εμπιστευτικές, παρέχονται δωρεάν και είναι εύκολα προσβάσιμες από όλα τα θύματα της τρομοκρατίας. Θα πρέπει να περιλαμβάνουν (άρθρο 24 παράγραφος 3):

α) συναισθηματική και ψυχολογική στήριξη, όπως με-
τατραυματική υποστήριξη και συμβουλευτική·

β) παροχή συμβουλών και πληροφοριών σχετικά με οποιοδήποτε συναφές νομικό, πρακτικό ή οικονομικό θέμα, μεταξύ άλλων για την άσκηση του δικαιώματος ενημέρωσης των θυμάτων της τρομοκρατίας·

γ) συνδρομή σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης θυμάτων της τρομοκρατίας που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

Στην αιτιολογική σκέψη 29 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας διευκρινίζεται ότι οι υπηρεσίες στήριξης θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι οι ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας μπορεί να εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες στήριξης αντιμετωπίζουν καταρχάς τουλάχιστον τις συναισθηματικές και ψυχολογικές ανάγκες των πιο ευάλωτων θυμάτων της τρομοκρατίας και ενημερώνουν όλα τα θύματα

της τρομοκρατίας σχετικά με τη διαθεσιμότητα περαιτέρω συναισθηματικής και ψυχολογικής στήριξης, συμπεριλαμβανομένων της μετατραυματικής υποστήριξης και συμβουλευτικής.

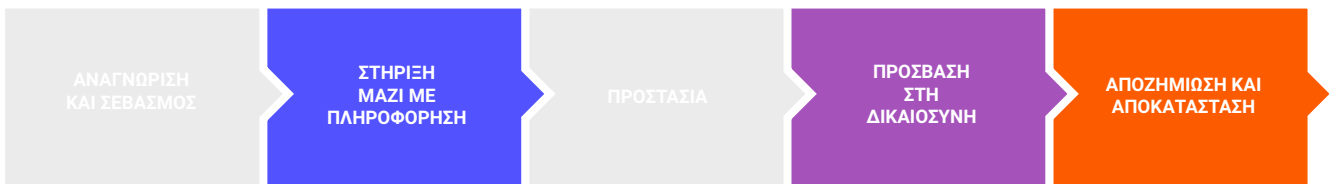
Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 24 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- εφαρμόζονται μηχανισμοί ή πρωτόκολλα για την ενεργοποίηση υπηρεσιών στήριξης των θυμάτων της τρομοκρατίας στο πλαίσιο των εθνικών τους υποδομών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών (άρθρο 24 παράγραφος 4).
- παρέχεται κατάλληλη ιατρική περίθαλψη στα θύματα της τρομοκρατίας αμέσως μετά την

τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο (άρθρο 24 παράγραφος 5).

- τα θύματα της τρομοκρατίας έχουν πρόσβαση στο ευεργέτημα της πενίας, σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, όταν έχουν την ιδιότητα διαδίκου στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (άρθρο 24 παράγραφος 6).
- η σοβαρότητα και οι περιστάσεις του ποινικού εγκλήματος λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των όρων και των δικονομικών κανόνων για την παροχή του ευεργετήματος της πενίας στα θύματα της τρομοκρατίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο (άρθρο 24 παράγραφος 6).

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αλλαγές με την πάροδο του χρόνου

Καθώς για κάθε θύμα η διαδικασία αποκατάστασης είναι διαφορετική, οι ανάγκες των θυμάτων μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου και η παρεχόμενη βοήθεια και στήριξη πρέπει να προσαρμόζονται ώστε να ανταποκρίνονται στις αλλαγές αυτές.

Τα θύματα, ιδιαίτερα εάν αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα (ψυχικής) υγείας μετά από τρομοκρατική επίθεση, θα δυσκολευτούν να απορροφήσουν τις πληροφορίες. Οι πληροφορίες σχετικά με (οργανώσεις που παρέχουν) βοήθεια και στήριξη θα είναι πιο αποτελεσματικές εάν παρέχονται σε διάφορες περιστάσεις. Ιδανικά, όσοι προσφέρουν βοήθεια θα πρέπει να λειτουργούν προδραστικά: να προσεγγίζουν τα θύματα σε τακτική βάση, να βρίσκουν τρόπους και ευκαιρίες να συνδεθούν με αυτά. Τα θύματα χρειάζονται πληροφορίες για τις διαθέσιμες υπηρε-

σίες, αλλά δεν θα πρέπει να υποχρεώνονται να τις χρησιμοποιήσουν.

Ζήτηση και προσφορά

Η αντιστοίχιση της προσφοράς με τη ζήτηση μπορεί να αποτελέσει πρόκληση: ένα κράτος μέλος μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπο με άμεσες και σημαντικές απαιτήσεις στήριξης και, για να ανταποκριθεί σε αυτές, θα πρέπει να είναι σε θέση να βρει και να παράσχει υπηρεσίες γρήγορα. Ο σχεδιασμός και η δημιουργία υποδομής έκτακτης ανάγκης καθιστούν δυνατό τον συντονισμό με υφιστάμενους παρόχους στήριξης σε περίπτωση επίθεσης.

Προσβασιμότητα της στήριξης

Η διασφάλιση της πρόσβασης των θυμάτων σε στήριξη μπορεί να αποτελέσει πρόκληση. Τα θύματα ενδέχεται να μη γνωρίζουν τις διαθέσιμες υπηρεσίες, να μη διαβάσουν/ακούσουν τα μηνύματα που παραδίδονται, να μην έχουν συνειδητοποιήσει (ακόμη) ότι

χρειάζονται βοήθεια ή μπορεί να μη βρίσκονται κοντά στις κατάλληλες υπηρεσίες.

Οι υπηρεσίες στήριξης πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμες. Στα ζητήματα που αφορούν την πρόσβαση περιλαμβάνονται η διαθεσιμότητα των υπηρεσιών (ώρες λειτουργίας και/ή γεωγραφική κάλυψη), η γλώσσα (για τα θύματα από μειονοτικές κοινότητες, άλλες χώρες ή άτομα με χαμηλό αλφαριθμητικό) και η δυνατότητα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες, όπως ορίζεται στο άρθρο 9 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (στην οποία η ΕΕ και όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη). Τα θύματα θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορες μεθόδους στήριξης (π.χ. διά ζώσης, διαδικτυακά, τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας) για να υπερβούν τυχόν εμπόδια.

Μείωση της πολυπλοκότητας

Μια τρομοκρατική επίθεση αφήνει τα θύματα σε ένα χαοτικό περιβάλλον γεμάτο ερωτήματα, ενώ τα θύματα δεν είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν ούτε σε βασικές καθημερινές δραστηριότητες. Υπό αυτές τις συνθήκες, τα προσεγγίζουν διάφοροι οργανισμοί, ενώ καλούνται να χειριστούν πολλές διοικητικές διατυπώσεις. Για να ελαχιστοποιηθεί η επιβάρυνσή τους και για να βοηθηθούν τα θύματα στην αντιμετώπιση σύνθετων ζητημάτων, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η στρατηγική οργάνωση της διαθέσιμης βοήθειας.

Πλοηγοί θυμάτων

Η τοποθέτηση ενός «πλοηγού θυμάτων» μπορεί να συμβάλει στη μείωση του χάους για τα θύματα. Ο πλοηγός θα ενεργεί για λογαριασμό του θύματος και θα επικοινωνεί και θα απαντά σε ερωτήσεις που θέτουν οργανισμοί που επιθυμούν να παράσχουν στήριξη. Η επικοινωνία με έναν μόνο πλοηγό συμβάλλει στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης, μειώνει την ανάγκη τα θύματα να πρέπει να επαναλάβουν την ιστορία τους και περιορίζει τους κινδύνους δευτερογενούς θυματοποίησης.

Οι πλοηγοί θυμάτων μπορούν να διαχειρίζονται την επικοινωνία μεταξύ των θυμάτων και των αρχών, συμβάλλοντας στην κάλυψη των κενών πληροφόρησης, μεταξύ άλλων ενημερώνοντας τους επιζώντες για τα δικαιώματα και τις επιλογές τους, και βοηθώντας τους να αποκτήσουν πρόσβαση σε στήριξη. Οι

πλοηγοί θυμάτων μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμοι στην περίπτωση δύσκολα προσεγγίσιμων κοινοτήτων ή ατόμων που δυσκολεύονται με την τεχνολογία, όπως οι ηλικιωμένοι και οι πολύ νέοι, ή ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Οι πλοηγοί θυμάτων συνδράμουν τα άτομα με προβλήματα όρασης ή με σωματικές ή νοητικές αναπηρίες για την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες.

Κέντρα στήριξης θυμάτων

Επωφελής είναι επίσης η δημιουργία κέντρου στήριξης θυμάτων μετά από τρομοκρατικές επιθέσεις μεγάλης κλίμακας, ενός κέντρου ενιαίας εξυπηρέτησης, στο οποίο θα μπορούν να απευθύνονται τα θύματα για να λάβουν πληροφορίες και στήριξη.

Στη Γαλλία, η υπηρεσία Cellule Interministérielle d'Information du Public et d'Aide aux victimes (C2IPAV ή Inforpublic) ενεργοποιείται στη φάση της άμεσης αντίδρασης, εάν η επίθεση έχει πλήξει μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Η υπηρεσία Inforpublic παρέχει στήριξη στα θύματα και στα μέλη των οικογενειών τους αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση. Η υπηρεσία Inforpublic συνεργάζεται στενά με τις τοπικές αρχές και τις τοπικές οργανώσεις στήριξης θυμάτων για τη δημιουργία ενός κέντρου υποδοχής των οικογενειών, στο οποίο καταγράφονται τα θύματα και τα μέλη της οικογένειάς τους και όπου λαμβάνουν πληροφορίες και βοήθεια από κοινωνικούς λειτουργούς, δικηγόρους και ψυχολόγους που ειδικεύονται στην αντιμετώπιση τραυμάτων, κατά περίπτωση. Σε πιο μακροπρόθεσμο πλαίσιο, ένα γραφείο υπαγόμενο στο γαλλικό Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Bureau d'aide aux victimes (BAVPA ή Victim Support Office), θα αναλάβει τον συντονισμό της στήριξης των θυμάτων.

Κεντρικό σημείο επαφής εντός της κυβέρνησης

Στη Γερμανία, ο επίτροπος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για τα θύματα και τους πενθούντες-θύματα τρομοκρατικών εγκλημάτων που διαπράττονται σε εθνικό έδαφος λειτουργεί ως κεντρικό σημείο επαφής για όλα τα άτομα που επηρεάζονται από μια τρομοκρατική επίθεση. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι οικογένειες των θυμάτων, τα άτομα που τραυματίστηκαν στην επίθεση (σωματικά ή ψυχολογικά) και οι αυτόπτες μάρτυρες.

Ο επίτροπος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης επικοινωνεί προδραστικά με τα θύματα μετά από επίθεση για να προσφέρει στήριξη. Κατευθύνει τα θύματα σε μέσα οικονομικής, ψυχολογικής και πρακτικής στήριξης και βρίσκει λύσεις προσαρμοσμένες στις ατομικές ανάγκες των θυμάτων. Ο επίτροπος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης είναι διαθέσιμος όχι μόνο μετά από τρομοκρατική επίθεση, αλλά και σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Μπορεί, για παράδειγμα, να προσφέρει στήριξη σε ποινικές διαδικασίες ή να κατευθύνει τα θύματα στους κατάλληλους μηχανισμούς οικονομικής ή ψυχολογικής βοήθειας.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- Juen, B. et. al (2016) The comprehensive guideline on mental health and psychosocial support (MHPSS) in disaster settings
- VSE (2018) Behind the Scenes: Family Reception Centre set up for the Victims of the Strasbourg Christmas Market Shooting

1.4 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ – ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα θύματα της τρομοκρατίας μπορούν να βασίζονται σε ένα σύνολο δικονομικών δικαιωμάτων που διασφαλίζουν ότι κάθε θύμα έχει πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνονται: το δικαίωμα ακρόασης (άρθρο 10), το δικαίωμα πρόσβασης σε νομική συνδρομή (άρθρο 13), το δικαίωμα επιστροφής των εξόδων (άρθρο 14), το δικαίωμα απόφασης για τη χορήγηση αποζημίωσης από τον δράστη (άρθρο 16) και τα δικαιώματα των θυμάτων που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 17).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα θύματα θα έχουν το δικαίωμα ακρόασης και μπορούν να προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Οι δικαστικοί κανόνες σχετικά με την ακρόαση των θυμάτων και την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο (άρθρο 10 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

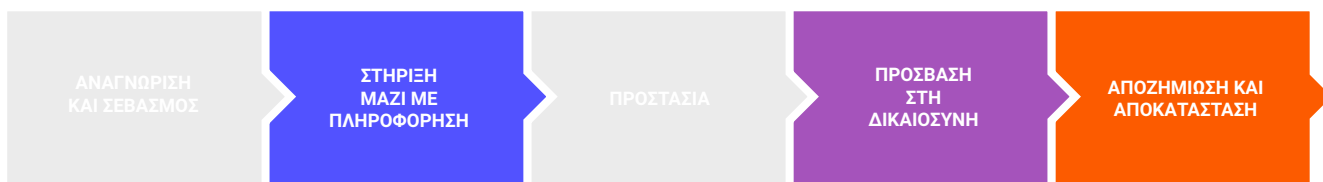
Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε τα θύματα να έχουν πρόσβαση σε νομική συνδρομή

όταν έχουν την ιδιότητα διαδίκου στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας. Οι όροι ή οι κανόνες υπό τους οποίους τα θύματα δικαιούνται πρόσβαση σε νομική συνδρομή καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο (άρθρο 13 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

Το δικαίωμα αυτό προσδιορίζεται στο άρθρο 24 παράγραφος 6 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, όπου αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η σοβαρότητα και οι περιστάσεις του ποινικού εγκλήματος λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των όρων και των δικονομικών κανόνων για την παροχή του ευεργετήματος της πενίας στα θύματα της τρομοκρατίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσφέρουν στα θύματα που συμμετέχουν σε ποινική διαδικασία επιστροφή των εξόδων τα οποία πραγματοποίησαν λόγω της ενεργής συμμετοχής τους, σύμφωνα με τον ρόλο τους στο σχετικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Οι όροι ή οι δικονομικοί κανόνες που ισχύουν για την επιστροφή των εξόδων τους καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο (άρθρο 14 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Επιθέσεις μεγάλης κλίμακας

Οι ποινικές διαδικασίες και οι δίκες σε περιπτώσεις επιθέσεων μεγάλης κλίμακας είναι πολύπλοκες. Εμπλέκεται μεγάλος αριθμός θυμάτων και μαρτύρων, και θα πρέπει όλοι να έχουν το δικαίωμα συμμετοχής. Τα κράτη μπορεί να χρειαστεί να λάβουν ειδικά μέτρα για τη διευκόλυνση της συμμετοχής, μεταξύ των οποίων η διεξαγωγή της διαδικασίας σε μεγαλύτερο χώρο ώστε να καταστεί δυνατό να παραστούν όλοι οι εμπλεκόμενοι.

Δημόσιες έρευνες

Τα θύματα τρομοκρατικών επιθέσεων, όπως και τα άλλα θύματα, έχουν την ανάγκη να μάθουν την αλήθεια. Θέλουν να μάθουν τι συνέβη, πώς συνέβη, ποιος συμμετείχε και γιατί. Εάν δεν καταστεί δυνατή

η κίνηση επίσημης ποινικής διαδικασίας, τα θύματα συχνά μένουν χωρίς απαντήσεις· ωστόσο, η δημόσια έρευνα μπορεί να λειτουργήσει ως εναλλακτικός τρόπος προκειμένου τα θύματα και η κοινωνία στο σύνολό της να λάβουν απαντήσεις στα ερωτήματά τους. Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις Βρυξέλλες το 2016, κινήθηκε κοινοβουλευτική έρευνα για να διερευνηθούν οι συνθήκες που οδήγησαν στην επίθεση, η αντίδραση στην επίθεση και η εξέλιξη της ριζοσπαστικοποίησης ώστε να διατυπωθούν συστάσεις με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν.

Στη Γερμανία, ο επίτροπος της ομοσπονδιακής κυβέρνησης μπορεί να ενεργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ των θυμάτων και των υπευθύνων για την ποινική έρευνα μετά την επίθεση. Ακόμη και όταν η έρευνα βρίσκεται σε εξέλιξη, ο επίτροπος μπορεί, για παράδειγμα, να διοργανώσει συνάντηση μεταξύ των δύο αυτών μερών. Κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης δίνεται στα θύματα η δυνατότητα να θέσουν τα ερωτήματά τους απευθείας στους επικεφαλής της έρευνας.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- UNODC (2015) Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework
- De Graaf et al. (2013) The Anders Behring Breivik Trial: Performing Justice, Defending Democracy
- Εξεταστική επιτροπή του Βελγίου για τις τρομοκρατικές επιθέσεις του Μαρτίου 2016
- Beck, K. (2017) Abschlussbericht des Bundesbeauftragten für die Opfer und Hinterbliebenen des Terroranschlags auf dem Breitscheidplatz
- Δικτυακή πύλη για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη (e-Justice)
 - Δικαιώματα των θυμάτων αξιόποινων πράξεων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών

1.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να υπάρχουν διαθέσιμα μέτρα για την προστασία των θυμάτων της τρομοκρατίας και των μελών των οικογενειών τους, σύμφωνα με την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων. Κατά τον καθορισμό του κατά πόσον και σε ποιον βαθμό θα πρέπει να επωφεληθούν από μέτρα προστασίας καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον κίνδυνο εκφοβισμού και αντεκδίκησης, καθώς και στην ανάγκη προστασίας της αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας των θυμάτων της τρομοκρατίας, μεταξύ άλλων κατά τη διάρκεια της εξέτασης ή της κατάθεσής τους (άρθρο 25 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

Στο άρθρο 18 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων περιγράφεται λεπτομερέστερα το δικαίωμα προστασίας: Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να προβλέπονται μέτρα για την προστασία των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους από:

- δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση·
- εκφοβισμό και αντεκδίκηση·
- τον κίνδυνο συναισθηματικής ή ψυχολογικής βλάβης·

και για την προστασία της αξιοπρέπειας των θυμάτων κατά τη διάρκεια της εξέτασης και της κατάθεσής τους.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να λαμβάνουν, κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, κατάλληλα μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών χαρακτηριστικών και της εικόνας των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους (άρθρο 21 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να αποφεύγεται η

επαφή μεταξύ των θυμάτων και, εφόσον απαιτείται, των μελών της οικογένειάς τους και του δράστη στους χώρους διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας (εκτός εάν η επαφή αυτή απαιτείται από την ποινική διαδικασία).

Το δικαίωμα προστασίας των θυμάτων κατά την ποινική έρευνα προσδιορίζεται στο άρθρο 20 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κατά τη διάρκεια της ποινικής έρευνας:

α) η εξέταση των θυμάτων πραγματοποιείται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση·

β) ο αριθμός των εξετάσεων των θυμάτων περιορίζεται στο ελάχιστο και οι εξετάσεις διεξάγονται μόνο όταν είναι αυστηρά αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής έρευνας·

γ) τα θύματα μπορούν να συνοδεύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπό τους και από πρόσωπο της επιλογής τους, εκτός αν έχει ληφθεί αιτιολογημένη απόφαση για το αντίθετο σχετικά με ένα ή και τα δύο αυτά πρόσωπα·

δ) οι ιατρικές εξετάσεις περιορίζονται στο ελάχιστο και διενεργούνται μόνο όταν είναι αυστηρά αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας.

Οι ειδικές ανάγκες προστασίας θα πρέπει να προσδιορίζονται μέσω ατομικής αξιολόγησης των θυμάτων (άρθρο 22 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων). Η ατομική αξιολόγηση θα πρέπει να διενεργείται εγκαίρως για να αποφασίζεται αν και σε ποιον βαθμό τα θύματα θα μπορούσαν να επωφεληθούν από ειδικά μέτρα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, όπως προβλέπεται στα άρθρα 23 και 24 της οδηγίας, λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση.

Στην εν λόγω ατομική αξιολόγηση λαμβάνονται υπόψη (άρθρο 22 παράγραφος 2):

α) τα προσωπικά χαρακτηριστικά του θύματος·

β) το είδος ή η φύση του εγκλήματος και

γ) οι περιστάσεις του εγκλήματος.

Στο πλαίσιο της ατομικής αξιολόγησης, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα θύματα της τρομοκρατίας (άρθρο 22 παράγραφος 3).

Κατά τη διάρκεια της ποινικής έρευνας τα θύματα με ειδικές ανάγκες προστασίας έχουν στη διάθεσή τους τα ακόλουθα μέτρα (άρθρο 23 παράγραφος 2):

α) το θύμα εξετάζεται σε χώρους που έχουν σχεδιαστεί ή προσαρμοστεί ειδικά για τον σκοπό αυτόν·

β) η εξέταση του θύματος διεξάγεται από επαγγελματίες εκπαιδευμένους για τον σκοπό αυτόν ή με τη βοήθειά τους·

γ) κάθε εξέταση του θύματος διεξάγεται από τα ίδια πρόσωπα, εκτός αν αυτό αντίκειται στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου τα θύματα με ειδικές ανάγκες προστασίας έχουν στη διάθεσή τους τα ακόλουθα μέτρα (άρθρο 23 παράγραφος 3):

α) μέτρα προκειμένου να αποφεύγεται κάθε οπτική επαφή μεταξύ θυμάτων και δραστών, μεταξύ άλλων κατά τη διάρκεια της κατάθεσης, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων μέσων όπως τεχνολογία των επικοινωνιών·

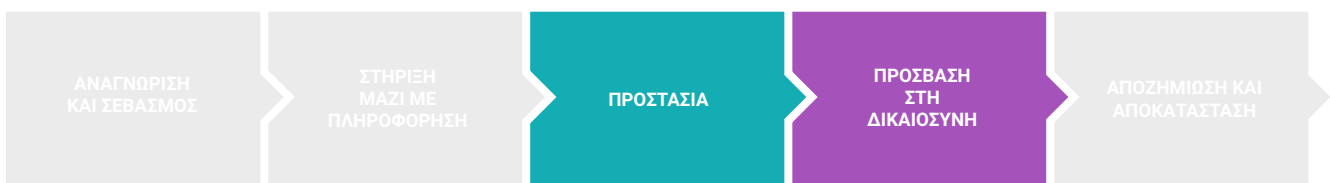
β) μέτρα για να εξασφαλιστεί ότι το θύμα μπορεί να συμμετέχει στην ακροαματική διαδικασία στην αίθουσα του δικαστηρίου χωρίς να είναι παρόν, κυρίως με τη χρήση της κατάλληλης τεχνολογίας επικοινωνιών·

γ) μέτρα για να αποφεύγονται οι άσκοπες ερωτήσεις σχετικά με την ιδιωτική ζωή του θύματος που δεν έχουν σχέση με την αξιόποινη πράξη και

δ) μέτρα που καθιστούν δυνατή τη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας κεκλεισμένων των θυρών.

Η προστασία από δευτερογενή θυματοποίηση και η προστασία της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων της τρομοκρατίας περιγράφονται λεπτομερέστερα στα σημεία 1.6 και 1.7. Η προστασία των παιδιών θυμάτων αναλύεται στο σημείο 2.2.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

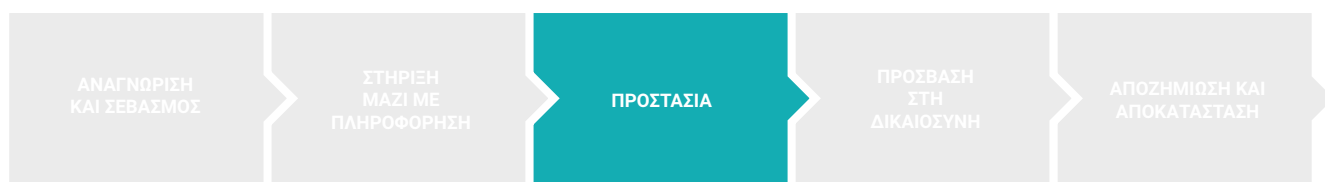
1.6 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ: ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Διάφορα άρθρα της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων αναφέρονται στη δευτερογενή θυματοποίηση.

Η βοήθεια από τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων θα πρέπει να περιλαμβάνει (εκτός αν παρέχονται με άλλον τρόπο από άλλες δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες) συμβουλές σχετικά με τον κίνδυνο και την αποτροπή δευτερογενούς θυματοποίησης [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο ε)]. Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων της υπεράσπισης, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι προβλέπονται μέτρα για την προστασία των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους από δευτερογενή θυματοποίηση (άρθρο 18). Η ατομική αξιολόγηση των θυμάτων, όπως περιγράφεται στο άρθρο 22, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να προσδιορίζεται (μεταξύ άλλων) αν τα θύματα θα μπορούσαν να επωφεληθούν από ειδικά μέτρα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή θυματοποίηση.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις προκαλούν θανάτους, σωματικά και ψυχικά τραύματα ή υλικές ζημιές στα άτομα που πλήττονται από αυτές. Πρόκειται για την επονομαζόμενη πρωτογενή θυματοποίηση, δηλαδή τις άμεσες συνέπειες της βίαιης πράξης. Εάν, μετά την επίθεση, τα θύματα λάβουν ακατάλληλη ή ανεπαρκή βοήθεια από το προσωπικό και τους θεσμούς που είναι αρμόδιοι για τη φροντίδα τους (δημόσιες αρχές, προσωπικό πρώτης επέμβασης, κρατικές δυνάμεις

ασφαλείας, κοινωνικοί λειτουργοί, δικηγόροι), η δοκιμασία τους μπορεί να ενταθεί. Η κατάσταση αυτή είναι γνωστή ως δευτερογενής θυματοποίηση, επαναθυματοποίηση ή διπλή θυματοποίηση.

Αιτίες

Οι επιπτώσεις μιας επίθεσης στα θύματα μπορούν να μεγεθυνθούν με πολλούς τρόπους:

- επανάληψη κατάθεσης σε ανακρίσεις από την αστυνομία·
- έλλειψη πληροφόρησης·
- επικέντρωση των κρατικών υπαλλήλων, των αστυνομικών ή του νοσοκομειακού προσωπικού αποκλειστικά στα άμεσα γεγονότα χωρίς να δίνεται σημασία στο σοκ που υπέστησαν τα θύματα·
- αμφισβήτηση της αξιοπιστίας ή της ψυχικής υγείας των θυμάτων από εμπειρογνώμονες·
- καθυστέρηση στις δικαστικές διαδικασίες, αντιπαράθεση με τρομοκράτες στην αίθουσα του δικαστηρίου, υποχρέωση δημόσιας και λεπτομερούς αφήγησης της τραυματικής εμπειρίας τους·
- έκθεση στα μέσα ενημέρωσης·
- έλλειψη υποστήριξης από άτομα στον χώρο εργασίας, στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο.

Άτομα, διαδικασίες, υποδομές

Δευτερογενής θυματοποίηση μπορεί να σημειωθεί από τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα συμπεριφέρονται ή αντιμετωπίζουν τα θύματα, ή από τις διαδικασίες και τις υποδομές με τις οποίες αλληλεπιδρούν τα θύματα. Τα συστήματα στήριξης μπορούν να αποτρέψουν και να μετριάσουν αυτές τις αρνητικές συνέπειες· ωστόσο, δεδομένου ότι τα ίδια τα συστήματα μπορούν να προκαλέσουν δευτερογενή θυματοποίηση, θα πρέπει να τροποποιηθούν ώστε να μειωθεί ή να εξαλειφθεί αυτό το αποτέλεσμα. Για παράδειγμα, για να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση από μια διά ζώσης αντιπαράθεση, σε ορισμένες περιπτώσεις —όπως σε περίπτωση εξέτασης παιδιών— η εξέταση μπορεί να μαγνητοσκοπηθεί και η μαγνητοσκόπηση να γίνει δεκτή ως αποδεικτικό στοιχείο.

Απουσία αντίδρασης

Δευτερογενής θυματοποίηση μπορεί επίσης να προκληθεί από την απουσία θεσμικής αντίδρασης (ή λόγω ανεπαρκούς θεσμικής αντίδρασης) σε τρομοκρατική επίθεση. Η εγκατάλειψη από τους θεσμούς μπορεί να επιδεινώσει την ψυχολογική βλάβη των θυμάτων ή να παρατείνει τις επιπτώσεις της. Μπορεί να ενισχύσει το αίσθημα μοναξιάς των θυμάτων και των οικογενειών τους και να εντείνει το αίσθημα δυσπιστίας τους απέναντι στην κοινωνία (συμπεριλαμβανομένων των θεσμών). Μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ακόμη και την απόρριψη δυνητικής —κατάλληλης— βοήθειας ή την αύξηση της κοινωνικής απομόνωσης και της ταπείνωσής τους.

Βασικές συμβουλές

Όλοι οι επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τα θύματα θα πρέπει να έχουν υπόψη τις ακόλουθες βασικές συμβουλές:

- να θυμάστε ότι οι αρνητικές εμπειρίες έχουν σοβαρές συνέπειες στην υγεία και στη συμπεριφορά των θυμάτων της τρομοκρατίας και να γνωρίζετε τι πρέπει να κάνετε για να τα βοηθήσετε να αναρρώσουν·
- να αναγνωρίζετε τα σημάδια και τα συμπτώματα τραύματος στα θύματα και στις οικογένειές τους·
- η αντίδρασή σας (πολιτικές, διαδικασίες και πρακτικές) να λαμβάνει πλήρως υπόψη όλες τις γνώσεις σχετικά με τις τραυματικές εμπειρίες και να προσπαθείτε ενεργά να αποφεύγετε την επαναθυματοποίηση.

Η δευτερογενής θυματοποίηση μπορεί να αποφευχθεί με την παροχή κατάρτισης σε όλους τους επαγγελματίες.

Δευτερογενές τραύμα

Η δευτερογενής θυματοποίηση διαφέρει από το δευτερογενές τραύμα. Το δεύτερο μπορεί να συμβεί όταν ένα άτομο εκτίθεται σε πρόσωπα που έχουν υποστεί ψυχικά τραύματα ή σε δυσάρεστες περιγραφές τραυματικών γεγονότων από επιζώντες.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- Vicente Colomina, Aída de (2019) Victims of Terrorism Quality Assistance Guide

1.7 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ: ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

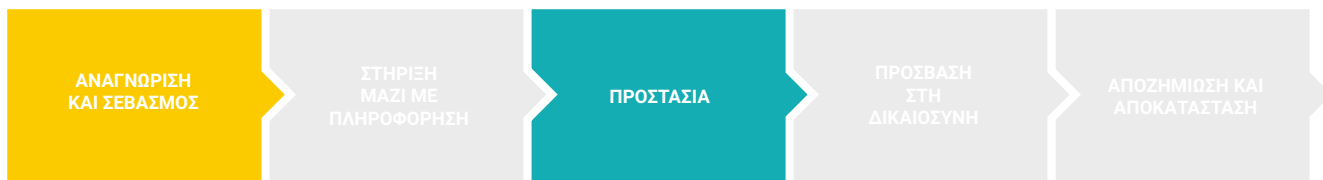
ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα θύματα της τρομοκρατίας έχουν δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής τους ζωής.

Τα κράτη μέλη θα μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να λαμβάνουν, κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, κατάλληλα μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών χαρακτηριστικών του θύματος και της εικόνας των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους (άρθρο 21 παράγραφος 1 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

Προκειμένου να προστατευτούν η ιδιωτική ζωή, η προσωπική ακεραιότητα και τα προσωπικά δεδομένα των θυμάτων, τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του σεβασμού της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της πολυφωνίας τους, ενθαρρύνουν τα μέσα ενημέρωσης να λαμβάνουν μέτρα αυτορρύθμισης (άρθρο 21 παράγραφος 2).

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Το κράτος και τα μέσα ενημέρωσης

Παρότι οι κυβερνήσεις ενδέχεται να συμφωνήσουν ότι τα μέσα ενημέρωσης (και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης), με τους διάφορους ρόλους τους, μπορούν να αποτελέσουν στρατηγικό πόρο σε περιόδους κρίσης, η εξεύρεση του σωστού τόνου στην επικοινωνία με τα μέσα ενημέρωσης αποτελεί πρόκληση. Για να μπορούν να αποστέλλουν αξιόπιστα μηνύματα που σέβονται τα θύματα, να αποτρέπουν την εξάπλωση φημών και να συμβάλλουν στην

αναγνώριση όσων πλήττονται από τρομοκρατικές επιθέσεις, οι κρατικοί υπάλληλοι πρέπει να εργαστούν σκληρά όσον αφορά την επικοινωνία με τα μέσα ενημέρωσης.

Για να γίνει η επικοινωνία αυτή περισσότερο διαχειρίσιμη, οι κρατικές αρχές μπορούν να προσεγγίζουν προδραστικά τα μέσα ενημέρωσης έπειτα από μια τρομοκρατική επίθεση. Ωστόσο, για να αξιοποιηθεί η σχέση αυτή στον μέγιστο δυνατό βαθμό, θα πρέπει να καθοριστούν πλαίσια επικοινωνίας, να καταρτιστούν βασικά μηνύματα και να συντονιστεί το χρονοδιάγραμμα των δελτίων Τύπου.

Πρέπει να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ, αφενός, του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και των αναγκών των θυμάτων και των συγγενών τους και, αφετέρου, της ενημέρωσης του κοινού από τα μέσα ενημέρωσης. Οι πληροφορίες από κυβερνητικές πηγές πρέπει να σέβονται την αξιοπρέπεια και την ασφάλεια των θυμάτων, ιδίως των παιδιών. Πρέπει να αποφεύγεται η δευτερογενής θυματοποίηση. Σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, οι ατομικές πληροφορίες θα πρέπει να τίθενται στη διάθεσή των θυμάτων και των συγγενών τους πριν από τη δημοσιοποίηση επίσημης αναφοράς από τα μέσα ενημέρωσης.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι πολίτες δημοσιογράφοι, οι μπλόγκερ και οι βλόγκερ αποτελούν πλέον σημαντικό μέρος του τοπίου των μέσων ενημέρωσης, αλλά δεν συμμορφώνονται αυτομάτως με τους κανόνες και τις αρχές που έχουν αναπτύξει τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης με την πάροδο των ετών. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει ενδεχομένως να εξετάσουν τρόπους ενθάρρυνσης της αυτορρύθμισης αυτών των νέων στοιχείων του τοπίου των μέσων ενημέρωσης —π.χ. όσον αφορά την ανταλλαγή εικόνων των θυμάτων ή των υπό εξέλιξη επιχειρήσεων.

Θύματα και μέσα ενημέρωσης

Παρότι το να μιλήσει ένα θύμα στα μέσα ενημέρωσης μπορεί να λειτουργήσει θετικά για το θύμα και να βοηθήσει το ευρύ κοινό, η παρεμβατική προσοχή από τα μέσα ενημέρωσης ενδέχεται να παραβιάσει την ιδιωτική ζωή των θυμάτων και να επηρεάσει αρνητικά τη ζωή των ατόμων που παρουσιάζονται, ακόμη και στο μέλλον. Οι πληροφορίες μπορεί να διαστρεβλωθούν ή να παραποιηθούν από δημοσιογράφους ή άλλα

πρόσωπα που χρησιμοποιούν ειδησεογραφικό υλικό. Όταν υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές για την αλληλεπίδραση με τα μέσα ενημέρωσης, τις οποίες δεσμεύονται να τηρούν δημοσιογράφοι και συντάκτες, αυτές θα πρέπει να παρέχονται στα θύματα.

Όλα τα θύματα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και σεβασμό από τα μέσα ενημέρωσης, τα οποία θα πρέπει να τηρούν την αρχή της «μη πρόκλησης βλάβης» όταν προσεγγίζουν τα θύματα. Η συγκατάθεση μετά από ενημέρωση των θυμάτων πρέπει να λαμβάνεται πριν από κάθε συνέντευξη, καθώς τα θύματα έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν τη συνέντευξη, τη μαγνητοσκόπηση ή τη δημοσίευση εικόνας στην οποία αναγνωρίζονται σαφώς. Οι φωτογράφοι και οι χειριστές κάμερας πρέπει να διασφαλίζουν ότι δεν παραβιάζουν την ιδιωτική ζωή των θυμάτων και δεν τους προκαλούν νέα τραύματα.

Οι οργανώσεις στήριξης θυμάτων μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα να προετοιμαστούν για τις καταθέσεις τους, είτε αμέσως μετά την επίθεση είτε σε μεταγενέστερο χρόνο. Το προσωπικό στήριξης θα πρέπει να διασφαλίζει ότι τα δικαιώματα των θυμάτων όσον αφορά την προστασία της ιδιωτικής ζωής γίνονται σεβαστά και ότι κάθε μήνυμα συμβάλλει στην αναγνώριση των θυμάτων και των αναγκών τους.

Θύματα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσφέρουν άμεση και σε πραγματικό χρόνο σύνδεση με άλλους ανθρώπους. Τα θύματα μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να μοιραστούν τις εμπειρίες τους έπειτα από μια τρομοκρατική επίθεση. Οι αφηγήσεις αυτές μπορούν να βοηθήσουν τα θύματα να ξεκαθαρίσουν τα συναισθήματα, τις πράξεις και τις επιπτώσεις του τραύματος που έχουν υποστεί στη ζωή τους. Μετά την επίθεση στην Utøya, όλοι οι πληγέντες χρησιμοποίησαν τους «τοιχούς μνήμης» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να τιμήσουν και να θυμηθούν τους νεκρούς. Τα μηνύματα ενότητας και στήριξης από την κυβέρνηση, τους θεσμούς και τις κοινότητες που αναρτώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να στηρίξουν περαιτέρω την αποκατάσταση των θυμάτων μετά την επίθεση.

Πρέπει επίσης να επισημανθεί η αρνητική πλευρά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό της «ανώνυμης» διάδοσης μίσους, ρατσιστικών και παρόμοιων σχολίων, ενώ δεν είναι αξιόπιστες όλες οι φωτογραφίες, οι ιστορίες, τα βίντεο και οι θεωρίες που κυκλοφορούν σχετικά με την επίθεση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η έκθεση σε τέτοιο περιεχόμενο μπορεί να εμποδίσει την αποκατάσταση των θυμάτων. Τέλος, οι ζωντανές μεταδόσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να φέρουν στο επίκεντρο της προσοχής τα πρόσωπα που έχουν πληγεί, ενίοτε κατά τρόπο (ακούσια) ακατάλληλο.

Είναι αδύνατο να προστατευθούν πλήρως τα θύματα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η ευαισθητοποίηση από τις οργανώσεις στήριξης θυμάτων και άλλους φορείς μπορεί να ενισχύσει τα θύματα ώστε να προβούν σε συνειδητές επιλογές σχετικά με τον βαθμό, τον τρόπο και τον χρόνο έκθεσης και συμμετοχής σε διαδικτυακές ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με την επίθεση.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- IPSO - Guidance for journalists and editors
- RAN (2018) Delivering Effective Testimonials (EN)
- RAN (2018) Checklist Shaping Your Testimonial (EN)
- Frey (2018) Victims' Use of Social Media during and after the Utøya Terror Attack: Fear, Resilience, Sorrow and Solidarity
- 🌐 France24 (2015) Comment vérifier les images des réseaux sociaux?
- UNESCO (2017) Terrorism and the Media: A handbook for journalists

1.8 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στο άρθρο 12 παράγραφος 1 της οδηγίας για την αποζημίωση προβλέπεται ότι οι διατάξεις για την πρόσβαση στο δικαίωμα αποζημίωσης σε υποθέσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα βασίζονται στα συστήματα των κρατών μελών για την αποζημίωση των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας που έχουν τελεστεί στο αντίστοιχο έδαφός τους. Σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι στο πλαίσιο των εθνικών τους ρυθμίσεων υπάρχει πρόβλεψη για σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας που έχουν τελεστεί στο αντίστοιχο έδαφός τους, το οποίο διασφαλίζει εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση των θυμάτων.

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να παρέχονται στα θύματα, μετά την πρώτη επαφή τους με αρμόδια αρχή και χωρίς περιττή καθυστέρηση, πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να λάβουν αποζημίωση [άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων]. Οι υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων παρέχουν πληροφορίες, συμβουλές και υποστήριξη όσον αφορά την πρόσβαση σε εθνικά συστήματα αποζημίωσης για ζημίες από εγκληματική πράξη [άρθρο 9 παράγραφος 1 στοιχείο α)].

Οι υπηρεσίες στήριξης που διατίθενται στα θύματα της τρομοκρατίας περιλαμβάνουν εμπιστευτική, δωρεάν και εύκολα προσβάσιμη συνδρομή κατά

την άσκηση αγωγών όσον αφορά την αποζημίωση θυμάτων της τρομοκρατίας που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους (άρθρο 24 παράγραφος 3 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα θύματα της τρομοκρατίας που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο τελέστηκε το τρομοκρατικό έγκλημα έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης στο κράτος μέλος όπου τελέστηκε το τρομοκρατικό έγκλημα. Λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση των θυμάτων τρομοκρατίας σε αυτές τις πληροφορίες (άρθρο 26 παράγραφος 1).

Στην αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας διευκρινίζεται ότι η συνδρομή σε σχέση με τις αγωγές αποζημίωσης των θυμάτων παρέχεται με την επιφύλαξη και επιπλέον της συνδρομής που λαμβάνουν τα θύματα της τρομοκρατίας από τις αρχές συνδρομής σύμφωνα με την οδηγία για την αποζημίωση. Αυτό δεν θίγει τους εθνικούς κανόνες για τη νομική εκπροσώπηση κατά τη διεκδίκηση αποζημίωσης, μεταξύ άλλων μέσω των ρυθμίσεων για το ευεργέτημα πενίας, και οποιουσδήποτε άλλους σχετικούς εθνικούς κανόνες περί αποζημιώσεων.

Στο άρθρο 16 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων προβλέπεται το δικαίωμα απόφασης για τη χορήγηση αποζημίωσης από τον δράστη στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ
ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΣ

ΣΤΗΡΙΞΗ
ΜΑΖΙ ΜΕ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ
ΣΤΗ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΚΑΙ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αποζημίωση από το κράτος

Η ειδική σύμβουλος του πρώην προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Jean-Claude Juncker, J. Milquet, εξέτασε τα βαθύτερα αίτια των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα θύματα όταν ζητούν αποζημίωση. Εντόπισε δυσκολίες στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη ή σε κρατική αποζημίωση, οι οποίες οφείλονται σε έλλειψη πληροφόρησης, ανεπαρκή στήριξη και υπερβολικά περιοριστικά κριτήρια επιλεξιμότητας ή διαδικαστικά εμπόδια.

Τα θύματα εγκληματικών πράξεων μπορούν να αξιώσουν και να λάβουν αποζημίωση μόνο στο τέλος μιας πολύ μακράς διαδικασίας. Η διαδικασία αυτή διέρχεται από τα διάφορα στάδια της ποινικής και, συχνά, μιας πρόσθετης, αστικής ή διοικητικής διαδικασίας, για να καταλήξει σε μία ακόμη διαδικασία, κατά τη διάρκεια της οποίας τα θύματα μπορούν να αξιώσουν κρατική αποζημίωση. Ένα μόνο σφάλμα σε κάποιο από τα προηγούμενα στάδια της διαδικασίας μπορεί να στοιχίσει στα θύματα την κρατική αποζημίωση.

Αποζημίωση από τον δράστη

Παρότι τα θύματα έχουν το δικαίωμα να αξιώσουν αποζημίωση από τον δράστη, στην περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης ο δράστης συχνά είναι νεκρός ενώ, αν προσαχθεί στη δικαιοσύνη, τις περισσότερες φορές δεν διαθέτει τα οικονομικά μέσα για να αποζημιώσει τα θύματα.

Συνδρομή έκτακτης ανάγκης

Η ειδική σύμβουλος J. Milquet συνιστά η συνδρομή έκτακτης ανάγκης για τα θύματα της τρομοκρατίας, που στοχεύει στην κάλυψη των αρχικών εξόδων (οικογενειακά ταξίδια, έξοδα κηδείας κ.λπ.), να καταβάλλεται εντός 15 έως 30 ημερών από την ημέρα που διαπράττεται η εκ προθέσεως βίαιη πράξη. Δηλώνει ότι αυτό θα οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση της κατάστασης των θυμάτων. Περιγράφει το γαλλικό ταμείο εγγυήσεων για τα θύματα της τρομοκρατίας και άλλων εγκληματικών πράξεων (FGTI) ως το τέλειο παράδειγμα ενός συστήματος καταβολής συνδρομής έκτακτης ανάγκης που διασφαλίζει τη δυνατότητα καταβολής της συνδρομής αυτής εντός ολίγων εβδομάδων από την επίθεση.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι το γερμανικό σύστημα αποζημίωσης λόγω δυσμενούς κατάστασης («Härteleistungen»). Μέσω του συστήματος αυτού, η συνδρομή έκτακτης ανάγκης μπορεί

να καταβάλλεται εντός εβδομάδας από την υποβολή της αίτησης ως αναπόσπαστο μέρος της οικονομικής στήριξης.

Απλούστευση και ψηφιοποίηση

Η ειδική σύμβουλος J. Milquet συνιστά επιπλέον (σύσταση αριθ. 28) την απλούστευση και την ψηφιοποίηση της εθνικής διαδικασίας αποζημίωσης.

Η απλούστευση μπορεί να επιτευχθεί με τη μείωση του αριθμού των εγγράφων που απαιτούνται για την επιτυχία μιας αίτησης· την ψηφιοποίηση των εγγράφων· τη διευκόλυνση της μετάφρασης εγγράφων (δωρεάν για το θύμα)· τη διευκόλυνση των διαδικτυακών συστημάτων αξίωσης αποζημίωσης· και τη δημιουργία διαδικτυακής συνομιλίας και/ή τηλεφωνικής γραμμής βοήθειας όπου τα θύματα μπορούν να ζητούν καθοδήγηση σχετικά με τη διαδικασία.

Η καθιέρωση ψηφιακού φακέλου αποζημίωσης θα μπορούσε να μειώσει τη διοικητική επιβάρυνση για τα θύματα. Η θέσπιση κοινών απαιτήσεων όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία για τους σημαντικότερους τύπους ζημίας θα συμβάλει στην ίση μεταχείριση των διασυνοριακών θυμάτων και στην εφαρμογή κοινών προτύπων. Τέλος, ένα κοινό έντυπο αίτησης, συμπεριλαμβανομένων κοινών κριτηρίων για τα αποδεικτικά στοιχεία και την επιλεξιμότητα, το οποίο θα χρησιμοποιείται από τα θύματα για την υποβολή αίτησης για αποζημίωση σε διασυνοριακές υποθέσεις, θα αυξήσει την πρόσβαση σε σχετικές πληροφορίες και την πληροφόρηση των θυμάτων σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης σε διασυνοριακές υποθέσεις.

Εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση

Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά την οργάνωση των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα αποζημίωσης και να ποικίλλει η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών αποζημίωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η έλλειψη ελάχιστων προτύπων επηρεάζει το δικαίωμα αποζημίωσης των θυμάτων της τρομοκρατίας.

Στην υπόθεση C-129/19, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποσαφήνισε το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας του 2004 για την αποζημίωση. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, σύμφωνα με την οδηγία για την αποζημίωση, τα κράτη μέλη οφείλουν να χορηγούν αποζημίωση σε

κάθε θύμα εκ προθέσεως εγκλήματος βίας που έχει τελεστεί στο έδαφός τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο εν λόγω κράτος μέλος. Όσον αφορά τα κριτήρια για τον καθορισμό του «εύλογου και προσήκοντος» χαρακτήρα της κρατικής αποζημίωσης κατά την έννοια της οδηγίας για την αποζημίωση, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η αποζημίωση δεν απαιτείται να καλύπτει την πλήρη αποκατάσταση της ζημίας, ωστόσο το ποσό της δεν μπορεί να είναι αμιγώς συμβολικό.

Αιφνίδια εισροή

Επιπλέον, η ειδική σύμβουλος J. Milquet συνιστά στα κράτη μέλη να θεσπίσουν εθνικά συστήματα εύλογης και προσήκουσας αποζημίωσης, τα οποία θα λειτουργούν αποτελεσματικά εφαρμόζοντας πρωτόκολλα για την ομαλή διαχείριση αιφνίδιας εισροής αιτημάτων μετά από μαζική θυματοποίηση, όπως στην περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης.

Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)

Στη στρατηγική της ΕΕ που κατάρτισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025) αναφέρεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αναλάβει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της νομοθεσίας της ΕΕ για την αποζημίωση (μεταξύ άλλων για την κρατική αποζημίωση και την αποζημίωση από τον δράστη) και, εάν απαιτηθεί, θα προτείνει μέτρα για τη συμπλήρωση αυτού του πλαισίου έως το 2022.

Στη στρατηγική περιγράφονται διάφορες βασικές δράσεις για τα κράτη μέλη:

- αξιολόγηση εθνικών συστημάτων αποζημίωσης και, εάν απαιτείται, εξάλειψη των υφιστάμενων διαδικαστικών εμποδίων,
- διασφάλιση ότι η εύλογη και προσήκουσα κρατική αποζημίωση για εκ προθέσεως

εγκλήματα βίας, μεταξύ άλλων για τρομοκρατικές ενέργειες, αποτυπώνεται στους εθνικούς προϋπολογισμούς,

- διασφάλιση πλήρους εφαρμογής του κανονισμού σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης, ιδίως των διατάξεων για την επιστροφή περιουσιακών στοιχείων στα θύματα και την αποζημίωση των θυμάτων,
- ανάληψη δράσεων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα θύματα δεν εκτίθενται σε δευτερογενή θυματοποίηση κατά τη διαδικασία αποζημίωσης,
- διευκόλυνση της ομοιογενούς πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τα εθνικά συστήματα αποζημίωσης (δημιουργία διαδραστικών, προσβάσιμων και φιλικών προς τον χρήστη ιστοτόπων),
- διασφάλιση ότι το προσωπικό των εθνικών αρχών αποζημίωσης γνωρίζει τα δικαιώματα και τις ανάγκες των θυμάτων, προκειμένου να αποφεύγονται οι κίνδυνοι δευτερογενούς θυματοποίησης,
- συνεργασία με άλλα κράτη μέλη σε διασυνοριακές υποθέσεις στο πλαίσιο των σχετικών ενωσιακών δομών.

Βασικές δράσεις για άλλους ενδιαφερόμενους φορείς:

- Ευρωπαϊκό δίκτυο για τα δικαιώματα των θυμάτων και ευρωπαϊκό δίκτυο εθνικών σημείων επαφής για την αποζημίωση – διερεύνηση τρόπων για τη βελτίωση της συνεργασίας τους και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του τελευταίου,
- οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων – συνεργασία με τις εθνικές αρχές αποζημίωσης με σκοπό την παροχή υποστήριξης, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων αμοιβαίας κατάρτισης.

Συστήματα αποζημίωσης στα κράτη μέλη

Τα αυστηρά κριτήρια επιλεξιμότητας μπορεί να αποτρέψουν ορισμένα θύματα της τρομοκρατίας από το να υποβάλουν αίτηση για αποζημίωση. Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν ειδικά συστήματα αποζημίωσης ή ευέλικτες διαδικασίες υποβολής αιτήσεων για τα θύματα της τρομοκρατίας –εάν έχει σημειωθεί στο κράτος επίθεση μεγάλης κλίμακας ή επαναλαμβανόμενα τρομοκρατικά χτυπήματα. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει χωριστό σύστημα αποζημίωσης για τα θύματα της τρομοκρατίας από αυτό που διατίθεται για τα θύματα άλλων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας (π.χ. Ισπανία ή Γαλλία) ή πιο ευέλικτες διαδικασίες (π.χ. Βέλγιο) στο πλαίσιο του ίδιου συστήματος αποζημίωσης.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
- Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri κατά BV, C-129/19, EU:C:2020:566
- Milquet (2019) Strengthening Victims' Rights: From Compensation to Reparation
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)
- 🌐 Δικτυακή πύλη για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη (e-Justice): συστήματα αποζημίωσης που υφίστανται στα κράτη μέλη της ΕΕ
- 🌐 Fonds de Garantie des Victimes
- 🌐 «Härteleistungen» ή αποζημίωση λόγω δυσμενούς κατάστασης
- 🕒 Δήλωση θύματος για τις επιπτώσεις: προσφυγή κατά των δραστών στο δικαστήριο για την αξίωση αποζημίωσης

2. ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

2.1 ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΑ ΘΥΜΑΤΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα δικαιώματα των διασυνοριακών θυμάτων καλύπτονται από τις τρεις οδηγίες που αφορούν τα θύματα της τρομοκρατίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες αρχές τους να μπορούν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να μειώσουν τις δυσκολίες που ανακύπτουν όταν το θύμα κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της τέλεσης της αξιόποινης πράξης, ιδίως όσον αφορά την οργάνωση της διαδικασίας.

Για τον λόγο αυτόν, οι αρχές του κράτους μέλους όπου έλαβε χώρα η τρομοκρατική επίθεση είναι, ιδίως, σε θέση:

α) να λαμβάνουν κατάθεση του θύματος αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση·

β) να χρησιμοποιούν, όπου είναι δυνατόν, τις δυνατότητες εικονοτηλεδιάσκεψης και τηλεφωνικής διάσκεψης για τα θύματα που κατοικούν στο εξωτερικό.

Τα κράτη μέλη παρέχουν στα θύματα που συμμετέχουν σε ποινική διαδικασία τη δυνατότητα επιστροφής των εξόδων τα οποία πραγματοποίησαν λόγω της ενεργής συμμετοχής τους σε ποινική διαδικασία, σύμφωνα με τον ρόλο τους στο σχετικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Οι όροι ή οι δικονομικοί κανόνες υπό τους οποίους τα θύματα δικαιούνται επιστροφή των εξόδων τους καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο (άρθρο 14 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

Σύμφωνα με το άρθρο 26 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών προς βελτίωση της πρόσβασης των θυμάτων στα δικαιώματα που θεσπίζονται στην οδηγία και στο εθνικό δίκαιο. Η συνεργασία αυτή αφορά τουλάχιστον τα εξής:

α) ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών·

β) διαβούλευση σε ατομικές υποθέσεις και

γ) συνδρομή προς τα ευρωπαϊκά δίκτυα που ασχολούνται με θέματα τα οποία αφορούν άμεσα τα δικαιώματα των θυμάτων.

Στο άρθρο 1 της οδηγίας για την αποζημίωση προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, εάν έχει τελεστεί εκ προθέσεως έγκλημα βίας σε κράτος μέλος στο οποίο ο αιτών αποζημίωση δεν διαμένει συνήθως, το θύμα να δικαιούται να υποβάλει την αίτησή του σε αρχή ή σε άλλο όργανο του κράτους μέλους συνήθους διαμονής του.

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα θύματα της τρομοκρατίας που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο τελέστηκε το τρομοκρατικό έγκλημα έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους, τις διαθέσιμες υπηρεσίες στήριξης και τα συστήματα αποζημίωσης στο κράτος μέλος όπου τελέστηκε το τρομοκρατικό έγκλημα. Τα οικεία κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών τους ή των φορέων που παρέχουν εξειδικευμένη στήριξη, ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση των θυμάτων τρομοκρατίας σε αυτές τις πληροφορίες (άρθρο 26 παράγραφος 1 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

Επιπλέον, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι όλα τα θύματα της τρομοκρατίας έχουν πρόσβαση σε:

α) συναισθηματική και ψυχολογική στήριξη, όπως μετατραυματική υποστήριξη και συμβουλευτική·

β) παροχή συμβουλών και πληροφοριών σχετικά με οποιοδήποτε συναφές νομικό, πρακτικό ή οικονομικό θέμα, μεταξύ άλλων για τη διευκόλυνση της άσκησης του δικαιώματος ενημέρωσης των θυμάτων της τρομοκρατίας·

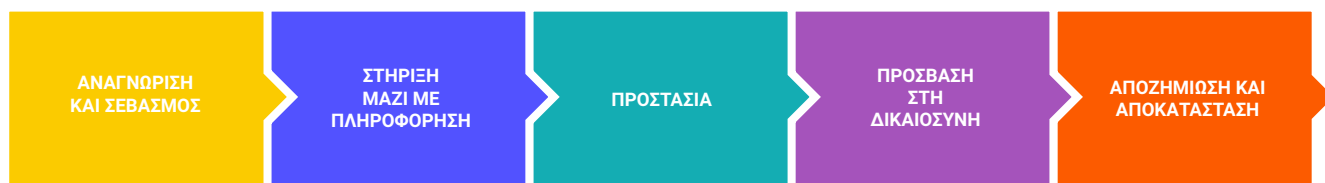
στο έδαφος του κράτους μέλους κατοικίας τους, ακόμη και αν το τρομοκρατικό έγκλημα τελέστηκε σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 26 παράγραφος 2).

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τα

κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη μεταξύ τους συνεργασία προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα θύματα της τρομοκρατίας τα οποία κατοικούν σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο τελέστηκε το τρομοκρατικό έγκλημα έχουν πραγματικά

πρόσβαση σε πληροφορίες. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα θύματα της τρομοκρατίας έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες μακροπρόθεσμης στήριξης στο κράτος μέλος κατοικίας τους, ακόμα και εάν το τρομοκρατικό έγκλημα έλαβε χώρα σε άλλο κράτος μέλος.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ενιαία σημεία επαφής για τα θύματα της τρομοκρατίας

Συνιστάται στα κράτη μέλη της ΕΕ να ορίζουν εθνικά ενιαία σημεία επαφής για τα θύματα της τρομοκρατίας. Τα εν λόγω ενιαία σημεία επαφής, τα οποία αποφασίζονται σε κυβερνητικό επίπεδο, θα πρέπει να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διευκόλυνση της ταχείας και αποτελεσματικής

συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους της επίθεσης και του κράτους μέλους κατοικίας του θύματος.

Πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι υφιστάμενες δομές, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης στην ΕΕ, μπορούν να φανούν χρήσιμες και σε σχέση με τρίτες χώρες. Για παράδειγμα, για υπηκόους τρίτων χωρών που εμπλέκονται σε επιθέσεις στην ΕΕ και για πολίτες της ΕΕ που εμπλέκονται σε επιθέσεις που έλαβαν χώρα εκτός ΕΕ.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- 🌐 Cellule nationale Victimes (2020) Guide pour les victimes belges d'une attaque terroriste à l'étranger
- German Presidency report (2020) State of play regarding support for victims of terrorism, particularly in cross-border situations

2.2 ΠΑΙΔΙΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν το θύμα είναι παιδί, πρωταρχικό κριτήριο κατά την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων να είναι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού το οποίο θα αξιολογείται σε εξατομικευμένη βάση. Υιοθετείται προσέγγιση με ευαισθησία προς το παιδί, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας, τις απόψεις, τις ανάγκες και τις ανησυχίες του παιδιού. Το παιδί και ο ασκών τη γονική ευθύνη ή άλλος νόμιμος εκπρόσωπός του, εφόσον υπάρχει, ενημερώνονται για τυχόν μέτρα ή δικαιώματα που αφορούν συγκεκριμένα το παιδί (άρθρο 1 παράγραφος 2 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

Τεκμαίρεται ότι τα παιδιά θύματα έχουν ειδικές ανάγκες προστασίας λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση. Τα παιδιά θύματα υποβάλλονται σε ατομική αξιολόγηση (άρθρο 22 παράγραφος 4).

Στο άρθρο 24 της ίδιας οδηγίας προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν το θύμα είναι παιδί:

α) στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας, κάθε εξέταση του παιδιού θύματος να μπορεί να καταγράφεται

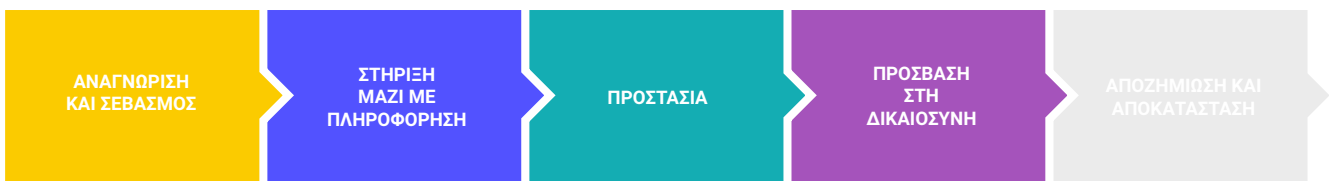
οπτικοακουστικά και οι μαγνητοσκοπημένες αυτές εξετάσεις να μπορούν να χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία κατά την ποινική διαδικασία·

β) στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας και της ποινικής διαδικασίας, σύμφωνα με τον ρόλο των θυμάτων στο σχετικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, οι αρμόδιες αρχές να διορίζουν ειδικό εκπρόσωπο του παιδιού θύματος, όταν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση του παιδιού θύματος λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού θύματος ή στην περίπτωση που το παιδί θύμα είναι ασυνόδευτο ή ζει χωριστά από την οικογένειά του·

γ) όταν το παιδί θύμα δικαιούται συνήγορο, δικαιούται να έχει νομικές συμβουλές και νομικό εκπρόσωπο, ο οποίος ενεργεί εξ ονόματός του, σε διαδικασίες όπου υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρξει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού θύματος και των δικαιούχων της γονικής μέριμνας.

Τα κράτη μέλη μεριμνούν επιπλέον ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να λαμβάνουν κάθε νόμιμο μέτρο για την αποφυγή της διάδοσης οιασδήποτε πληροφορίας που θα μπορούσε να οδηγήσει στην αναγνώριση παιδιού θύματος (άρθρο 21 παράγραφος 1 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων).

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τα περισσότερα παιδιά αντιδρούν με λογικό και κατάλληλο τρόπο στις καταστροφές, ιδιαίτερα εάν οι γονείς τους και άλλοι ενήλικες τους οποίους μπορούν να εμπιστευτούν τους παρέχουν προστασία, στήριξη και σταθερότητα. Όπως και οι ενήλικες, μπορεί να εμφανίσουν διάφορες αντιδράσεις μετά την τρομοκρατική επίθεση, όπως πονοκέφαλο και πόνο στομάχου. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι φόβοι των παιδιών μπορεί επίσης να πηγάζουν από τη φαντασία τους, καθώς, σε αντίθεση με τους ενήλικες, δεν μπορούν να κρίνουν ποιοι φόβοι είναι πραγματικοί και ποιοι όχι· ωστόσο, οι φόβοι τους θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Οι πληροφορίες για τα παιδιά και τους εφήβους θα πρέπει να παρέχονται με τρόπο κατάλληλο για την ηλικία τους. Για τα παιδιά

επιζώντες τρομοκρατικών επιθέσεων: μην ξεχάσετε να ρωτήσετε επίσης για την υγεία και την ευημερία των αδελφών τους.

Αλληλεπίδραση μεταξύ φροντιστών και παιδιών

Φαίνεται ότι τα συμπτώματα μετατραυματικής καταπόνησης των γονέων αυξάνουν τον κίνδυνο εμφάνισης συμπτωμάτων μετατραυματικής καταπόνησης στα παιδιά και αντιστρόφως. Είναι σημαντικό να αξιολογείται η υγεία τόσο των παιδιών όσο και των γονέων, ακόμη και αν μόνο το παιδί ή μόνο ο γονέας έχει πληγεί από επίθεση. Οι γονείς ενδέχεται να μην είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τις αντιδράσεις του παιδιού τους και μπορεί να τιμωρήσουν τα παιδιά για ασυνήθιστη συμπεριφορά, όπως κακές επιδόσεις στο σχολείο.

Ο ρόλος των σχολείων και των παιδικών σταθμών

Τα σχολεία και οι παιδικοί σταθμοί μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό των προβλημάτων υγείας των παιδιών και των μειωμένων επιδόσεών τους. Η αξιολόγηση της συμπεριφοράς και των επιδόσεων των παιδιών στο σχολείο και στις κοινωνικές δραστηριότητες μπορεί να είναι σημαντική για τον εντοπισμό των παιδιών που χρειάζονται βοήθεια. Οι δάσκαλοι, οι σχολικοί νοσηλευτές ή οι σχολικοί ψυχολόγοι μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο για την παροχή στήριξης σε παιδιά και νέους που έχουν βιώσει κάποια τραυματική εμπειρία. Τα παιδιά που εμφανίζουν συμπτώματα μετατραυματικής καταπόνησης μπορεί να δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν, με αποτέλεσμα να μειώνονται οι επιδόσεις τους στο σχολείο, να αυξάνονται τα προβλήματα ψυχικής υγείας και να ξεκινά ένας φαύλος κύκλος προβλημάτων που σχετίζονται με το άγχος. Το σχολικό προσωπικό μπορεί να χρειαστεί καθοδήγηση για την παροχή στήριξης σε αυτά τα παιδιά. Ενδέχεται να είναι σκόπιμη η παραπομπή μικρών παιδιών και εφήβων θυμάτων σε εξειδικευμένες υπηρεσίες στήριξης που διαθέτουν ειδική εμπειρία στην αντιμετώπιση αυτών των ηλικιακών ομάδων.

Περαιτέρω βιβλιογραφία :

- Kar (2009) Psychological impact of disasters in children: review of assessment and interventions
- Pfefferbaum, B., Jacobs, A., Griffin, N. & Houston, J. B. (2015) Children's Disaster Reactions: the Influence of Exposure and Personal Characteristics
- Hamblen (2019) Terrorist Attacks and Children
- 🌐 The terror attack: Experience and reactions among Utøya survivors

3. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

3.1 ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΘΕΣΕΩΝ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στο άρθρο 25 παράγραφος 5 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων αναφέρεται ότι ανάλογα με τα προβλεπόμενα καθήκοντα και τη φύση και το επίπεδο της επαφής του επαγγελματία του κλάδου με τα θύματα, σκοπός της εκπαίδευσης είναι να αποκτήσει ο επαγγελματίας του κλάδου τη δυνατότητα να αναγνωρίζει τα θύματα και να τα αντιμετωπίζει με σεβασμό, επαγγελματισμό και χωρίς διακρίσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 1, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι υπάλληλοι που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με θύματα, όπως το προσωπικό της αστυνομίας και το προσωπικό των δικαστηρίων, να λαμβάνουν γενική και ειδική εκπαίδευση. Στο άρθρο 25 παράγραφος 2 προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν γενική και ειδική εκπαίδευση, ώστε να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση των δικαστών και των εισαγγελέων ως προς τις ανάγκες των θυμάτων. Επιπλέον, το άρθρο 25 παράγραφος 3 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προτείνουν να παρέχεται γενική και ειδική εκπαίδευση στους δικηγόρους από τους αρμόδιους φορείς εκπαίδευσης των δικηγόρων για να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση των δικηγόρων ως προς τις ανάγκες των θυμάτων.

Μέσω των δημόσιων υπηρεσιών ή της χρηματοδότησης οργανώσεων υποστήριξης των θυμάτων, τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν πρωτοβουλίες ώστε όσοι παρέχουν υποστήριξη στα θύματα να λαμβάνουν κατάλληλη εκπαίδευση επιπέδου ανάλογου με τις επαφές τους με τα θύματα και να τηρούν τα επαγγελματικά πρότυπα, ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται με αμεροληψία, σεβασμό και επαγγελματικό τρόπο (άρθρο 25 παράγραφος 4).

Στο άρθρο 24 παράγραφος 4 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι εφαρμόζονται μηχανισμοί ή πρωτόκολλα για

τη δημιουργία υπηρεσιών στήριξης των θυμάτων της τρομοκρατίας στο πλαίσιο των εθνικών τους υποδομών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Οι εν λόγω μηχανισμοί ή πρωτόκολλα προβλέπουν τον συντονισμό των αρμόδιων αρχών, υπηρεσιών και οργανισμών ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν ολοκληρωμένη απάντηση στις ανάγκες των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο, περιλαμβανομένων επαρκών μέσων που διευκολύνουν τον εντοπισμό και την επικοινωνία με τα θύματα και τις οικογένειές τους.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι θα παρέχεται, εντός των εθνικών υποδομών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών, ολοκληρωμένη απάντηση στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο στη συνέχεια. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη μπορούν να δημιουργήσουν έναν ενιαίο και συνεχώς επικαιροποιούμενο ιστότοπο με όλες τις συναφείς πληροφορίες, καθώς και κέντρο στήριξης έκτακτης ανάγκης, που να παρέχουν πρώτες βοήθειες για την ψυχολογική και συναισθηματική υποστήριξη στα θύματα και στα μέλη των οικογενειών τους (αιτιολογική σκέψη 29 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

Οι υπηρεσίες στήριξης θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι οι ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας μπορεί να εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες στήριξης αντιμετωπίζουν τουλάχιστον τις συναισθηματικές και ψυχολογικές ανάγκες των πιο ευάλωτων θυμάτων της τρομοκρατίας και ενημερώνουν όλα τα θύματα της τρομοκρατίας σχετικά με τη διαθεσιμότητα περαιτέρω συναισθηματικής και ψυχολογικής στήριξης, συμπεριλαμβανομένων της μετατραυματικής υποστήριξης και συμβουλευτικής (αιτιολογική σκέψη 29 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας).

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ — ΘΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η ετοιμότητα μπορεί να οριστεί ως η ικανότητα ή δυνατότητα ανταπόκρισης στις ανάγκες και στα προβλήματα των θυμάτων μιας τρομοκρατικής επίθεσης. Για την εξασφάλισή της απαιτούνται σχεδιασμός, συνεργασία και εκπαίδευση.

Σχεδιασμός και συνεργασία

Οι κυβερνήσεις, το προσωπικό πρώτης επέμβασης, τα ιατρικά ιδρύματα και τα ιδρύματα ψυχικής υγείας, καθώς και οι οργανώσεις στήριξης θυμάτων θα πρέπει να συνεργαστούν για τη δημιουργία ολοκληρωμένου πλαισίου ανταπόκρισης. Τα περισσότερα υφιστάμενα πλαίσια λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα: 1) σχέδια, πρωτόκολλα, συμβάσεις και αμοιβαίες συμφωνίες· 2) διαθέσιμος και απαραίτητος εξοπλισμός· 3) διαθέσιμο και απαραίτητο προσωπικό· 4) διοίκηση, έλεγχος και συντονισμός· 5) επικοινωνία σε καταστάσεις κρίσης· 6) συμμετοχή του κοινού· 7) προστασία και ασφάλεια· 8) συνέχεια και μετάβαση· 9) γνώσεις και δεξιότητες και 10) χρηματοδότηση.

Η ανάπτυξη ενός ισχυρού δικτύου (των ανωτέρω οντοτήτων) και η συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών στα στάδια του σχεδιασμού και της προετοιμασίας έχουν ζωτική σημασία για την επιτυχημένη παροχή στήριξης στα θύματα τρομοκρατικής επίθεσης.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση επαγγελματιών από τον τομέα της επιβολής του νόμου, από διάφορα επίπεδα δημόσιας διοίκησης (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), από τον τομέα της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας, από ΜΚΟ και οργανισμούς παροχής στήριξης διασφαλίζει ότι το προσωπικό που έρχεται σε επαφή με τα θύματα διαθέτει τις απαιτούμενες δεξιότητες.

Μέσω της εκπαίδευσης αποκτώνται γνώσεις σχετικά με τις πρακτικές, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, ενώ βελτιώνονται εν γένει οι ικανότητες και η εμπιστοσύνη. Άλλα οφέλη της εκπαίδευσης είναι η βελτίωση της κατανόησης του ρόλου του ατόμου και των συνεργατών· ο εντοπισμός κενών ή περιορισμών σε σχέδια, πρωτόκολλα ή διαδικασίες· και η δημιουργία ευκαιριών για ανταλλαγή εμπειριών. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν δοκιμές και ασκήσεις για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, προκειμένου να συνδεθεί η εκπαίδευση με τα αποτελέσματα από προηγούμενα συμβάντα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων 2020-2025 θα παρακολουθεί την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ μέσω της παροχής δραστηριοτήτων κατάρτισης σε φορείς που έρχονται σε επαφή με θύματα, όπως δικαστικές αρχές και δικαστικό προσωπικό: δικηγόροι, εισαγγελείς, δικαστικοί υπάλληλοι, προσωπικό σωφρονιστικών καταστημάτων και κοινωνικής επανένταξης. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα ενισχύσει τη συνεργασία της με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατάρτισης Δικαστικών (ΕΔΚΔ). Επιπλέον, η Επιτροπή θα προωθήσει την καλύτερη κατανόηση των δικαιωμάτων των θυμάτων και τη βελτίωση των μεθόδων επικοινωνίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των θυμάτων, με τη συνδρομή του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL).

ΦΑΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ — ΘΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αφού κηρυχθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης, διενεργείται αξιολόγηση των αναγκών. Με βάση την αξιολόγηση των αναγκών, τίθεται σε εφαρμογή ένα σχέδιο αντιμετώπισης με τη συμμετοχή βασικών παραγόντων (οργανώσεις στήριξης θυμάτων, Ερυθρός Σταυρός κ.λπ.), οι οποίοι ειδοποιούνται ώστε να αναλάβουν τα καθήκοντά τους. Σε ειδικές περιστάσεις ενδέχεται να απαιτηθεί η συμμετοχή πρόσθετων φορέων. Όλοι οι συμμετέχοντες πρέπει να γνωρίζουν τον ρόλο τους στο πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων και όλες οι υπηρεσίες αναμένεται να συνεργάζονται μεταξύ τους. Η διοίκηση, ο έλεγχος και ο συντονισμός (βάσει σχεδίου και προετοιμασίας) έχουν ζωτική σημασία για την κάλυψη των αναγκών σε όλες τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Οι τοπικοί φορείς (εργαζόμενοι στην κοινότητα, αστυνομικοί της περιοχής, εθελοντές κ.λπ.) διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο για την ταχεία αντίδραση σε ένα περιστατικό. Οι φορείς σε ευρύτερο επίπεδο (π.χ. ο Ερυθρός Σταυρός, οι οργανώσεις στήριξης θυμάτων) μπορούν να ενισχύσουν τις δραστηριότητες των τοπικών φορέων με την πείρα, την εμπειρογνώση και την εις βάθος κατάρτισή τους.

Η φάση αντιμετώπισης μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης περιλαμβάνει την πρόβλεψη των ανθρώπινων αναγκών και την καταγραφή των θυμάτων. Στη φάση αυτή, οι ανάγκες ορίζονται ως εξής: ασφάλεια, άμεση ιατρική βοήθεια, στέγαση, πόσιμο νερό και τροφή, φάρμακα, υγιεινή, πρόσβαση σε συντρόφους, συγγενείς και στενούς φίλους, και

ενημέρωση σχετικά με την κατάσταση.

Το προσωπικό πρώτης επέμβασης, η αστυνομία, η πυροσβεστική και οι υπηρεσίες ασθενοφόρων, και άλλες αρχές θα υφίστανται πιέσεις για τη διατήρηση της τάξης και τη διασφάλιση της σωματικής ακεραιότητας του κοινού, καθώς και για την παροχή ορθής ενημέρωσης. Η ευθύνη τους εκτείνεται πέραν των άμεσων θυμάτων και περιλαμβάνει την παροχή ταχείας, αποτελεσματικής και ορθής ενημέρωσης σε ένα ευρύτερο κοινό: από τις οικογένειες έως την κοινωνία γενικά, σε συνεργασία με τα μέσα ενημέρωσης και τις πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Η φάση αντιμετώπισης μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης διαμορφώνει το πλαίσιο για το σύστημα στήριξης των θυμάτων σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η ορθή καταγραφή των θυμάτων θα καταστήσει δυνατή την παρακολούθηση των αναγκών και των προβλημάτων τους και την προδραστική παροχή στήριξης μετά τη φάση της αντιμετώπισης κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Όταν μια τρομοκρατική επίθεση έχει πολλά θύματα, αναπτύσσεται στενή συνεργασία μεταξύ των νοσοκομείων, των ομάδων εντοπισμού θυμάτων σε περίπτωση καταστροφής, της εισαγγελίας και της εθνικής κυβέρνησης. Οι εν λόγω οργανισμοί θα πρέπει να συμφωνήσουν εκ των προτέρων σχετικά με τυποποιημένες μεθόδους καταγραφής και ανταλλαγής στοιχείων ταυτότητας, σύμφωνα με τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων, ώστε να καταστεί δυνατή η καταχώριση των στοιχείων των θυμάτων σε κεντρικό μητρώο. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ενιαίο σημείο επαφής, το οποίο θα έχει πρόσβαση σε αυτό το κεντρικό μητρώο, για τους φίλους και τους συγγενείς που ζητούν πληροφορίες για τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Για τη μετάβαση των υπηρεσιών από τη φάση της αντιμετώπισης κατάστασης στη φάση παροχής στήριξης μεσοπρόθεσμα απαιτείται αποτελεσματικός συντονισμός. Ένας μηχανισμός μετάβασης που περιλαμβάνει την προδραστική προσέγγιση των θυμάτων συμβάλλει στην παροχή στήριξης με ομαλό και αδιάλειπτο τρόπο.

ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΣΤΗΡΙΞΗ — ΘΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ Ορολογία

Οι όροι «μεσοπρόθεσμη» και «μακροπρόθεσμη» δεν ορίζονται με βάση συγκεκριμένο αριθμό

εβδομάδων ή μηνών. Κατά γενικό κανόνα, ο όρος «μεσοπρόθεσμη» αφορά την περίοδο που έπεται της φάσης αντιμετώπισης κατάστασης έκτακτης ανάγκης, η οποία χαρακτηρίζεται από τη διαθεσιμότητα υψηλής συγκέντρωσης διαφόρων ειδών στήριξης για τα θύματα της τρομοκρατίας. Σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, τα είδη της διαθέσιμης στήριξης θα μειωθούν σημαντικά και θα παραμείνουν σταθερά σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο: το επίπεδο της μακροπρόθεσμης στήριξης.

Ορισμένα θύματα θα ασθενήσουν είτε σωματικά είτε ψυχικά αμέσως μετά την επίθεση, τα περισσότερα θα ανακάμψουν με την πάροδο του χρόνου, αλλά μια υποομάδα θα χρειαστεί παρατεταμένη επαγγελματική φροντίδα. Το σύστημα στήριξης θα πρέπει να παραμείνει στη διάθεσή τους για όσο διάστημα απαιτηθεί.

Μετάβαση

Όταν μειωθεί η ζήτηση για στήριξη (η μετάβαση από μεσοπρόθεσμη σε μακροπρόθεσμη βάση), οι πάροχοι υπηρεσιών θα μειώσουν τον αριθμό του προσωπικού που παρέχει βοήθεια —ένα λογικό βήμα από την άποψη της εξισορρόπησης της προσφοράς και της ζήτησης. Ωστόσο, θα πρέπει να συνεχιστεί η εύκολη πρόσβαση στις υπηρεσίες και οι μηχανισμοί συντονισμού να παραμείνουν σε λειτουργία. Πρώτον, επειδή τα θύματα που δεν ζήτησαν στήριξη σε προγενέστερο στάδιο, ενδέχεται να χρειαστούν τέτοιες υπηρεσίες αργότερα. Δεύτερον, επειδή εξωτερικά γεγονότα μπορεί να ενεργοποιήσουν μια αυξημένη ανάγκη για στήριξη: προσοχή από τα μέσα ενημέρωσης, έναρξη της ποινικής διαδικασίας στο δικαστήριο ή νέες τρομοκρατικές επιθέσεις.

Πάροχοι

Στην πράξη, οι υπηρεσίες, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, θα παρέχονται συχνά από διάφορους φορείς: τον δημόσιο τομέα και τον τομέα υγειονομικής περίθαλψης, τα συστήματα εκπαίδευσης και κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και από ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων στήριξης θυμάτων. Οι ομάδες στήριξης από ομοιοπαθείς (ενώσεις θυμάτων) μπορούν επίσης να παρέχουν μακροπρόθεσμη βοήθεια —η οποία ορισμένες φορές μπορεί να εκτείνεται σε ολόκληρη τη ζωή του θύματος.

Η οργάνωση στήριξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα απαιτεί εμπειρογνώμονες, ειδικευμένους και καταρτισμένους επαγγελματίες στήριξης, ώστε να ανταποκρίνονται στις επιμέρους ανάγκες (πρακτική, νομική, οικονομική και ψυχοκοινωνική στήριξη).

Χρηματοδότηση

Οι υπηρεσίες στήριξης εξαρτώνται από τη χρηματοδότηση ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν φροντίδα στα θύματα της τρομοκρατίας. Παρότι μπορεί να διατεθούν ειδικές επιχορηγήσεις τόσο κατά τη διάρκεια της φάσης αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης όσο και μεσοπρόθεσμα, συνήθως αυτές δεν αρκούν ώστε οι οργανώσεις να είναι σε θέση να παράσχουν στήριξη σε πολύπλοκες και μακροχρόνιες υποθέσεις. Απαιτείται η χορήγηση τόσο αρχικής όσο και μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης για την παροχή της αναγκαίας συνεχούς βοήθειας στα θύματα.

Στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι θα συνεχίσει να παρέχει δυνατότητες χρηματοδότησης, κατά την περίοδο 2021-2027 (νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο), ώστε να μπορούν οι οργανώσεις στήριξης των θυμάτων να συμβάλλουν στην εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων. Μία από τις βασικές δράσεις της Επιτροπής θα είναι η παροχή ενωσιακής χρηματοδότησης σε εθνικές οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων και σε συναφείς οργανώσεις σε επίπεδο κοινότητας για την παροχή πληροφοριών, στήριξης και προστασίας στα θύματα.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

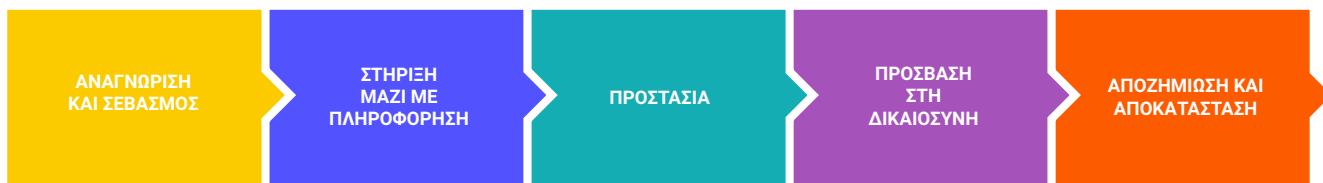
- Juen et al. (2016) The Comprehensive Guideline On Mental Health And Psychosocial Support (MHPSS) In Disaster Settings
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)
- Verheul & Dückers (2020) Defining and operationalizing disaster preparedness in hospitals: a systematic literature review
- Service Public Fédéral Santé publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement - Le plan d'intervention psychosociale
- GCTF (2012) Madrid Memorandum on Good practices for Assistance to Victims of Terrorism Immediately after the Attack and in Criminal Proceedings
- Report (2020) from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of Directive 2012/29/EU
- Victim Support Europe, APAV (2019) VOciare Synthesis Report
- 🌐 Έκθεση (2020) της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2012/29/ΕΕ

3.2 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σύμφωνα με την οδηγία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (άρθρο 24 παράγραφος 4), τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι εφαρμόζονται μηχανισμοί ή πρωτόκολλα που προβλέπουν τον συντονισμό των αρμόδιων αρχών, υπηρεσιών και οργανισμών, ώστε να παρέχεται ολοκληρωμένη απάντηση στις ανάγκες των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο, περιλαμβανομένων επαρκών μέσων που διευκολύνουν τον εντοπισμό και την επικοινωνία με τα θύματα και τις οικογένειές τους.

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΥΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Τα θύματα μιας τρομοκρατικής επίθεσης δεν συνιστούν μια ομοιογενή ομάδα, καθώς σε αυτά περιλαμβάνονται: τραυματίες και νεκροί, αγνοούμενοι, συγγενείς, διασυνωριακά θύματα και μάρτυρες, οι οποίοι μπορεί να συνειδητοποιήσουν μόνο έπειτα από αρκετούς μήνες ότι χρειάζονται ψυχολογική στήριξη για να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της μετατραυματικής καταπόνησης. Ενώ το πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων τους ως θυμάτων εγκληματικών πράξεων διαφέρει ανάλογα με τον βαθμό της βλάβης που υπέστησαν

και τις ατομικές τους ανάγκες, είναι σημαντικό να εντοπιστούν, το συντομότερο δυνατόν, τα άτομα που έχουν πέσει θύμα τρομοκρατικής επίθεσης.

Κατά τη διάρκεια της φάσης έκτακτης ανάγκης, ο εντοπισμός συχνά λαμβάνει χώρα είτε στο σημείο της επίθεσης από το προσωπικό πρώτης επέμβασης, στα νοσοκομεία, στα κέντρα έκτακτης ανάγκης που δημιουργούνται αμέσως μετά την επίθεση είτε σε κτήρια (σχολεία, εκκλησίες, κυβερνητικά γραφεία) όπου συγκεντρώνονται τα θύματα.

Αμέσως μετά την επίθεση, το έργο της καταγραφής των στοιχείων των θυμάτων από το προσωπικό των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης μπορεί να

φαίνεται ότι δεν είναι ιδιαιτέρως σημαντικό και μπορεί να παραμεληθεί ή να παραβλεφθεί στην ένταση της στιγμής. Ωστόσο, για να διασφαλιστεί η καταγραφή τόσο σημαντικών δεδομένων, το συγκεκριμένο αυτό έργο θα πρέπει να ανατεθεί σε ειδικά μέλη του προσωπικού. Όλες οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να καταγράφουν τα προσωπικά στοιχεία κάθε θύματος και να είναι πρόθυμες να διαβιβάσουν τις πληροφορίες αυτές ανάλογα με τις ανάγκες.

Προσέγγιση των θυμάτων

Ο εντοπισμός των θυμάτων λαμβάνει χώρα σε καθορισμένα κέντρα υποδοχής, κέντρα ενιαίας εξυπηρέτησης, νοσοκομεία, μέσω τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας και/ή ιστότοπων, και στη συνέχεια όλα τα στοιχεία συγχωνεύονται σε ένα άρτια οργανωμένο μητρώο. Χωρίς προσωπικά στοιχεία, είναι δύσκολη η προσέγγιση των θυμάτων για την παροχή πληροφοριών και την προσφορά στήριξης.

Πολλά από τα άτομα που έχουν πληγεί από την επίθεση, ακόμη και άμεσα θύματα, θα εγκαταλείψουν το σημείο της επίθεσης χωρίς να δώσουν τα στοιχεία τους. Πρέπει να υπάρχουν διαδικασίες για την προσέγγισή τους, στο πλαίσιο των οποίων θα εξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους τα θύματα θα πρέπει να παρουσιαστούν, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο θα επωφεληθούν αν καταγραφεί η παρουσία τους στην επίθεση. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν απλούστερη και να μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω εκστρατειών που διεξάγονται στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο εντοπισμός των θυμάτων μπορεί να συνεχιστεί επί μήνες ή χρόνια, καθώς με την πάροδο του χρόνου ορισμένα άτομα συνειδητοποιούν ότι είναι και αυτά θύματα.

Αμέσως μετά την επίθεση, τα θύματα μπορεί να αποφασίσουν ότι δεν επιθυμούν βοήθεια και μπορεί να δηλώσουν ότι δεν χρειάζονται ή δεν επιθυμούν βοήθεια. Οι επιθυμίες τους πρέπει να γίνονται σεβαστές, αλλά η δυνατότητα εκ νέου επικοινωνίας μαζί τους (νομικά) θα πρέπει να παραμένει ανοικτή. Η πείρα έχει δείξει ότι, με την πάροδο του χρόνου, τα θύματα ωφελούνται όταν οι οργανώσεις τα προσεγγίζουν προδραστικά και τους προσφέρουν βοήθεια.

Προστασία της ιδιωτικής ζωής

Οι κανονισμοί για την προστασία της ιδιωτικής ζωής μπορούν να περιπλέξουν τη διαδικασία λήψης και καταγραφής ορθών δεδομένων. Κατά τη διάρκεια της συχνά χαοτικής κατάστασης που επικρατεί έπειτα από μια επίθεση, το πρόβλημα

αυτό δεν μπορεί να επιλυθεί· ωστόσο, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη διευκόλυνση της διαδικασίας καταγραφής μετά από επίθεση.

Έχει ζωτική σημασία όλοι οι οργανισμοί να καταγράφουν τα δεδομένα με τον ίδιο τρόπο. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν πρωτόκολλα ή μνημόνια συμφωνίας για να διασφαλιστούν η δέσμευση και η συμμόρφωση όλων των μερών. Το πεδίο εφαρμογής των δεδομένων που συλλέγονται θα πρέπει να συμφωνείται εκ των προτέρων από όλους όσους θα τα χρησιμοποιήσουν και θα έρθουν σε επαφή με τα θύματα. Η διατήρηση περιορισμένου συνόλου δεδομένων από έναν οργανισμό αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης μπορεί να εμποδίσει μελλοντικά την επικοινωνία των υπηρεσιών στήριξης με τα θύματα.

Στοιχεία των θυμάτων θα έχουν η αστυνομία, τα νοσοκομεία, οι οργανώσεις στήριξης θυμάτων, οι τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας και/ή οι ιστότοποι. Όλοι όσοι ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με θύματα τρομοκρατικής επίθεσης πρέπει να συμβάλλουν στην ορθή καταγραφή των στοιχείων των θυμάτων και στην ανταλλαγή τους, εφόσον απαιτηθεί.

Είναι προτιμότερο να είναι υπόλογος ένας μόνο οργανισμός για τη συγκέντρωση και τη διατήρηση των δεδομένων των θυμάτων. Παρότι τα δεδομένα θα πρέπει να είναι διαθέσιμα σε άλλες οντότητες, οι αλληλεπικαλύψεις, οι διορθώσεις και τα σφάλματα μπορούν να εντοπιστούν ευκολότερα εάν ένας μοναδικός φορέας έχει την ευθύνη για αυτά.

Στοιχεία που πρέπει να καταγράφονται

Για κάθε θύμα θα πρέπει να συλλέγονται τα ακόλουθα στοιχεία: πλήρες όνομα, φύλο, ημερομηνία γέννησης, διεύθυνση, αριθμός τηλεφώνου, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ιθαγένεια, αν πρόκειται για θάνατο ή τραυματισμό και με ποιον τρόπο συνέβησαν, είδος εμπλοκής (μάρτυρας, περαστικός, παρών σε κατάσταση ή γραφείο κοντά στο σημείο της επίθεσης κ.λπ.).

Θα πρέπει να ζητείται από τα θύματα να παρέχουν στοιχεία επικοινωνίας: διεύθυνση, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και αριθμό τηλεφώνου. Επιπλέον, χρήσιμο είναι να καταγράφονται τα στοιχεία συγγενών ή στενών οικογενειακών φίλων, το μέρος όπου βρίσκεται το θύμα (συγκεκριμένο νοσοκομείο) και η τρέχουσα κατάστασή του (π.χ. τραυματισμοί) κ.λπ. Ιδανικά, όλες οι πληροφορίες θα τηρούνται σε ένα σύστημα διαχείρισης υποθέσεων (σε συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ), ώστε να διασφαλίζεται ότι τα στοιχεία είναι διαθέσιμα σε όσους τα χρειάζονται.

Κοινοχρησία δεδομένων

Τα πρωτόκολλα κοινοχρησίας δεδομένων θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους σχετικούς κανόνες της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η νομική βάση που επικαλείται ένας οργανισμός για τη συλλογή και την επεξεργασία δεδομένων, καθώς η συγκατάθεση δεν είναι η μόνη προϋπόθεση για την ανταλλαγή δεδομένων, ούτε μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση.

Τεχνολογία

Μπορεί να διερευνηθεί το ενδεχόμενο χρήσης τεχνολογικών λύσεων που διευκολύνουν την καταγραφή των στοιχείων, καθώς μπορεί να προκύψουν προβλήματα με την χειρόγραφη καταχώριση στοιχείων σε χαρτί: τα στοιχεία μπορεί να χαθούν, να είναι δυσανάγνωστα κ.λπ. Ομοίως, μπορούν να εξευρεθούν λύσεις για τον χειρισμό ονομάτων που δεν καταγράφονται σωστά, στην περίπτωση που ξένοι χαρακτήρες στα ονόματα (όπως τόνοι) μπορεί να επηρεάσουν τη δυνατότητα ταυτοποίησης ενός προσώπου. Τα προβλήματα αυτά μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα ορισμένα θύματα να καταγραφούν διπλά ή να μην καταστεί δυνατή η ένωσή τους με τα μέλη της οικογένειάς τους.

ΓΚΠΔ

Η χρήση ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καλύπτεται από τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων, ΓΚΠΔ).

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των θυμάτων μπορούν να συλλέγονται και να υποβάλλονται σε επεξεργασία, εάν ισχύει τουλάχιστον μία από τις έξι νόμιμες βάσεις επεξεργασίας που προβλέπονται στο άρθρο 6 του ΓΚΠΔ. Η συγκατάθεση είναι μία μόνο από τις νομικές βάσεις, ενώ οι υπόλοιπες πέντε είναι οι εξής: εκτέλεση σύμβασης, έννομο συμφέρον, ζωτικό συμφέρον, νομική απαίτηση και δημόσιο συμφέρον –και οι έξι νομικές βάσεις είναι εξίσου έγκυρες. Συνιστάται στις εθνικές αρχές, σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, να καθορίζουν τον καταλληλότερο τρόπο για τη συλλογή, την επεξεργασία και την ανταλλαγή δεδομένων. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάγκη παραπομπής των θυμάτων σε υπηρεσίες στήριξης.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- INVICTM (2018) Symposium Report
- Jacobs, J. et. al. (2019) The organization of post-disaster psychosocial support in the Netherlands: a meta-synthesis
- Κανόνες της ΕΕ για την προστασία προσωπικών δεδομένων

3.3 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στο άρθρο 8 της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα θύματα ανάλογα με τις ανάγκες τους να έχουν πρόσβαση σε δωρεάν και εμπιστευτικές υπηρεσίες υποστήριξης οι οποίες ενεργούν προς το συμφέρον των θυμάτων πριν, κατά και, για εύλογο χρονικό διάστημα, μετά την ποινική διαδικασία. Τα μέλη της οικογένειας έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, ανάλογα με τις ανάγκες τους και τη βαρύτητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης που διεπράχθη εις βάρος του θύματος (άρθρο 8 παράγραφος 1).

Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την παραπομπή των θυμάτων, από την αρμόδια αρχή η οποία έλαβε τα στοιχεία τους και από άλλες σχετικές οντότητες, σε υπηρεσίες υποστήριξης (άρθρο 8 παράγραφος 2).

Τα κράτη μέλη παρέχουν δωρεάν και εμπιστευτικές υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης πέραν των υπηρεσιών γενικής υποστήριξης των θυμάτων ή ως αναπόσπαστο τμήμα τους ή επιτρέποντας στις οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων να απευθύνονται σε υπάρχουσες εξειδικευμένες οντότητες που παρέχουν τέτοιου είδους φροντίδα. Οι υπηρεσίες αυτές θα διατίθενται στα θύματα και στις οικογένειές τους, ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες τους και τη βαρύτητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης που διεπράχθη εις βάρος του θύματος (άρθρο 8 παράγραφος 3).

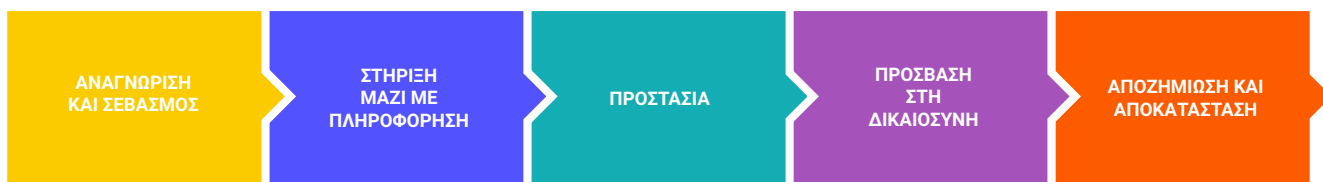
Οι υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων και άλλες υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης μπορούν να συγκροτούνται ως δημόσιες ή μη κυβερνητικές

οργανώσεις και να οργανώνονται σε επαγγελματική ή σε εθελοντική βάση (άρθρο 8 παράγραφος 4).

Το άρθρο 24 της οδηγίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας υποστηρίζει την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων: τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι λειτουργούν υπηρεσίες στήριξης που ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας και ότι διατίθενται στα θύματα της τρομοκρατίας αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται πέραν, ή ως αναπόσπαστο τμήμα των γενικών υπηρεσιών στήριξης των θυμάτων, που ενδέχεται να ζητούν τη συνδρομή υφιστάμενων φορέων που παρέχουν εξειδικευμένη στήριξη (άρθρο 24 παράγραφος 2).

Οι υπηρεσίες στήριξης παρέχουν συνδρομή και στήριξη στα θύματα της τρομοκρατίας ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες τους. Οι υπηρεσίες είναι εμπιστευτικές, παρέχονται δωρεάν και είναι εύκολα προσβάσιμες από όλα τα θύματα της τρομοκρατίας (άρθρο 24 παράγραφος 3).

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι εφαρμόζονται μηχανισμοί ή πρωτόκολλα για την ενεργοποίηση υπηρεσιών στήριξης των θυμάτων της τρομοκρατίας στο πλαίσιο των εθνικών τους υποδομών για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Οι εν λόγω μηχανισμοί ή πρωτόκολλα προβλέπουν τον συντονισμό των αρμόδιων αρχών, υπηρεσιών και οργανισμών ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν ολοκληρωμένη απάντηση στις ανάγκες των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο, περιλαμβανομένων επαρκών μέσων που διευκολύνουν τον εντοπισμό και την επικοινωνία με τα θύματα και τις οικογένειές τους (άρθρο 24 παράγραφος 4).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ/ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Μολονότι είναι προφανές ότι τα θύματα έχουν το δικαίωμα σε στήριξη, δεν είναι πάντοτε σαφές πώς θα πρέπει να οργανώνεται η στήριξη αυτή σε μια δεδομένη χώρα: ποιος θα πρέπει να την παρέχει, πώς θα πρέπει να διατίθεται και ποιες υπηρεσίες θα πρέπει να προσφέρονται; Δεν υπάρχει μία ενιαία απάντηση στα ερωτήματα αυτά. Κάθε κράτος μέλος θα βρει λύσεις που θα λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες εθνικές συνθήκες του. Η στήριξη των θυμάτων μπορεί να παρέχεται από το κράτος, από οργανώσεις στήριξης θυμάτων ή από συνδυασμό των δύο.

Οργανώσεις

Δεν έχουν σημειωθεί σε όλες τις χώρες επιθέσεις μεγάλης κλίμακας στο έδαφός τους και η δημιουργία ειδικών οργανώσεων εν αναμονή μιας επίθεσης δεν αποτελεί πρακτική λύση. Οι σχετικές ειδικές δεξιότητες και διαδικασίες μπορούν να ενσωματωθούν στις υπάρχουσες εθνικές οργανώσεις στήριξης θυμάτων των κρατών μελών. Πράγματι, τέτοιου είδους δεξιότητες είναι συχνά απαραίτητες σε άλλες ομάδες θυμάτων, όπως οι οικογένειες των θυμάτων ανθρωποκτονίας. Στις περιπτώσεις όπου οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι συχνότερες, η βέλτιστη πρακτική έγκειται στον συνδυασμό των υπηρεσιών στήριξης θυμάτων με εξειδικευμένες οργανώσεις, οι οποίες ασχολούνται αποκλειστικά με τα θύματα της τρομοκρατίας.

Συντονισμός

Στα παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών υφιστάμενων εθνικών φορέων που συντονίζουν συνολικά τη στήριξη και την πρόσβαση των θυμάτων της τρομοκρατίας σε πληροφορίες περιλαμβάνονται ο Γερμανός επίτροπος για τα θύματα της τρομοκρατίας, η γαλλική διυπουργική επιτροπή και η ισπανική γενική διεύθυνση για τη στήριξη των θυμάτων της τρομοκρατίας που υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, η οποία ασχολείται αποκλειστικά με τα θύματα της τρομοκρατίας.

Απαιτείται η συμβολή πολλών οργανισμών για να παρασχεθεί αποτελεσματική και ολοκληρωμένη στήριξη, συμπεριλαμβανομένων οργανισμών που συνήθως δεν παρέχουν υπηρεσίες στήριξης. Ωστόσο, ενδέχεται μεταξύ των οργανισμών αυτών να αναπτυχθεί ακούσιος ανταγωνισμός, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει ένα περιβάλλον σύγχυσης τόσο για τους υπαλλήλους όσο και για τα θύματα. Θα πρέπει να υπάρξει σχεδιασμός για τον προσδιορισμό των οργανισμών που θα συμμετάσχουν, του τρόπου συνεργασίας τους και του τρόπου παραπομπής των θυμάτων. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να είναι σαφείς τόσο στα θύματα όσο και στους οργανισμούς που συμμετέχουν στο πλαίσιο αντιμετώπισης. Όταν υπάρχουν θύματα που προέρχονται από πολλά διαφορετικά μέρη ενδέχεται να απαιτηθεί η παροχή βοήθειας από διαφορετικούς οργανισμούς σε διάφορα μέρη της χώρας και ο άρτιος σχεδιασμός θα διασφαλίσει ότι οι οργανισμοί διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με τους λοιπούς οργανισμούς, μεταξύ των οποίων το πού βρίσκονται οι υπηρεσίες και τι είδους βοήθεια παρέχεται. Η τακτική επικοινωνία μεταξύ των οργανισμών θα αυξήσει την εμπιστοσύνη και θα

διευκολύνει την παραπομπή των θυμάτων.

Οι κρατικοί και μη κρατικοί φορείς θα πρέπει να συντονίζουν τις προσπάθειές τους ώστε να εξασφαλιστεί ολοκληρωμένη ανταπόκριση στις ανάγκες των θυμάτων και των μελών των οικογενειών τους αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση. Στόχοι σχετικά με την παροχή στήριξης και οργανισμοί στήριξης πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις τακτικές ασκήσεις για την αντιμετώπιση καταστροφών/τρομοκρατικών επιθέσεων που έχουν σχεδιαστεί για να δοκιμάζουν το προσωπικό πρώτης επέμβασης υπό πίεση και να ελέγχουν αν οι διαδικασίες είναι κατάλληλες για τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται.

Ενιαία σημεία επαφής για τα θύματα της τρομοκρατίας

Συνιστάται σε κάθε κράτος μέλος να διαθέτει εθνικό ενιαίο σημείο επαφής για τα θύματα

της τρομοκρατίας, το οποίο ορίζεται σε κυβερνητικό επίπεδο. Τα σημεία αυτά θα πρέπει να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διευκόλυνση της ταχείας και αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών: το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν υπάρχουν διασυνοριακά θύματα.

Ενώσεις θυμάτων

Οι ενώσεις θυμάτων και οι ομάδες στήριξης από ομοιοπαθείς διαδραματίζουν ιδιαίτερο ρόλο έπειτα από μια τρομοκρατική επίθεση. Προσφέρουν στα θύματα έναν ασφαλή χώρο για να μιλήσουν με ανθρώπους που έχουν βιώσει μια παρόμοια ιστορία θυματοποίησης. Διοργανώνουν εκδηλώσεις μνήμης, τόσο αμέσως μετά την επίθεση όσο και σε ετήσιες επετείους. Τα άτομα που δημιουργούν τέτοιου είδους ομάδες και ενώσεις συχνά χρειάζονται βοήθεια από το κράτος, δεδομένου ότι δεν διαθέτουν εμπειρογνώσια.

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

- UNODC (2015) Good Practices in Supporting Victims of Terrorism within the Criminal Justice Framework
- Barker et al. (2016) Meeting the needs of survivors and families bereaved through terrorism
- ⊕ Beauftragter der Bundesregierung für die Anliegen von Opfern und Hinterbliebenen von terroristischen Straftaten im Inland (BfO)
- ⊕ Délégation interministérielle d'aide aux victimes
- ⊕ Dirección General de Apoyo a Víctimas del Terrorismo

4. EUCVT

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε το ενωσιακό κέντρο εμπειρογνωσίας για τα θύματα της τρομοκρατίας (EU Centre of Expertise for Victims of Terrorism, EUCVT) τον Ιανουάριο του 2020, ως πιλοτικό έργο δύο ετών, με σκοπό την παροχή εμπειρογνωσίας, καθοδήγησης και στήριξης προς τις εθνικές αρχές και τις οργανώσεις στήριξης των θυμάτων.

Υπάρχει εμπειρογνωσία σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με τα θύματα της τρομοκρατίας: π.χ. σχετικά με τις ανάγκες τους, τα δικαιώματά τους σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, τις ψυχολογικές συνέπειες των τρομοκρατικών επιθέσεων και τις θεραπείες που διατίθενται στα θύματα, καθώς και σχετικά με τις δικαστικές διαδικασίες.

Κατά τη διάρκεια του πιλοτικού έργου, οι εθνικές αρχές (υπουργεία δικαιοσύνης, υγείας, εσωτερικών· εθνικοί οργανισμοί αστυνομίας, εισαγγελίες ή δικαστήρια· προσωπικό πρώτης επέμβασης· ΜΚΟ που παρέχουν στήριξη σε θύματα της τρομοκρατίας) μπορούν να επικοινωνούν με το EUCVT για να λάβουν εμπειρογνωσία, καθοδήγηση και/ή στήριξη.

Το EUCVT δεν είναι σε θέση να παράσχει άμεση βοήθεια και αρωγή σε μεμονωμένα θύματα της τρομοκρατίας. Ωστόσο, τα θύματα που επικοινωνούν με το EUCVT παραπέμπονται στην αρχή ή στον πάροχο υπηρεσιών στο κατάλληλο κράτος μέλος (ή σε άλλες χώρες, κατά περίπτωση) που μπορούν να τους παράσχουν στήριξη.

Ιστότοπος

- Στον ιστότοπο του EUCVT διατίθενται βασικές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων, τις ανάγκες τους και τη διαθέσιμη στήριξη για τα θύματα της τρομοκρατίας.
- Ο ιστότοπος περιέχει επίσης βασικά έγγραφα σχετικά με τα θύματα της τρομοκρατίας, συνδέσμους προς διαδικτυακούς πόρους, βιντεοσκοπημένες δηλώσεις θυμάτων τρομοκρατικών επιθέσεων και τους επαγγελματίες που συμμετέχουν στην παροχή στήριξης.

Εμπειρογνώμονες

- Το EUCVT διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο διαθέσιμων εμπειρογνομόνων, συμπεριλαμβανομένων θυμάτων της τρομοκρατίας, επαγγελματιών και ερευνητών από τα κράτη μέλη και ολόκληρο τον κόσμο. Το EUCVT θα σας φέρει σε επαφή με τους σχετικούς εμπειρογνώμονες, ανάλογα με τις ανάγκες.
- Οι εμπειρογνώμονες του EUCVT είναι διαθέσιμοι ώστε να παράσχουν, σε σύντομο χρονικό διάστημα, τις συμβουλές τους αυτοπροσώπως στα κράτη μέλη της ΕΕ. Τα σχετικά έξοδα καλύπτονται από το κράτος μέλος που υποβάλλει την αίτηση συνδρομής.

Στοιχεία επικοινωνίας:

eucvt@victimsupporteurope.eu

Περαιτέρω βιβλιογραφία:

🌐 Κέντρο εμπειρογνωσίας της ΕΕ για τα θύματα της τρομοκρατίας

